

Povezanost motivacije za roditeljstvo, roditeljskih odgojnih stilova i korištenja fizičkog nasilja kod roditelja djece predškolske dobi

---

Špoljarić, Dora

Master's thesis / Diplomski rad

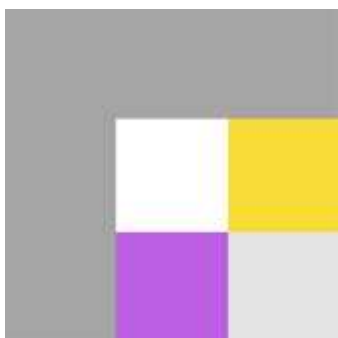
2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Education / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:352544>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-03**

Repository / Repozitorij:

[FOOZOS Repository - Repository of the Faculty of Education](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Dora Špoljarić

**POVEZANOST MOTIVACIJE ZA RODITELJSTVO, RODITELJSKIH ODGOJNIH
STILOVA I KORIŠTENJA FIZIČKOG NASILJA KOD RODITELJA DJECE
PREDŠKOLSKE DOBI**

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2020.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Diplomski sveučilišni studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

**POVEZANOST MOTIVACIJE ZA RODITELJSTVO, RODITELJSKIH ODGOJNIH
STILOVA I KORIŠTENJA FIZIČKOG NASILJA KOD RODITELJA DJECE
PREDŠKOLSKE DOBI**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Psihologija odstupajućih doživljavanja i ponašanja u djetinjstvu i adolescenciji

Mentor: izv. prof. dr. sc. Slavka Galić

Sumentor: dr. sc. Valentina Ružić

Student: Dora Špoljarić

Matični broj: 0267033216

Modul: A

Osijek, listopad, 2020.

SAŽETAK

Roditeljstvo je poznato kao jedno od najvažnijih iskustava u životu koje uvelike promijeni ljude na emocionalnoj, socijalnoj i intelektualnoj razini. Roditeljstvo je kompleksan pojam koji uključuje odrednice kao što su motivacija za dobivanje djece, preuzimanje i prihvaćanje odgovornosti i brige za dobrobit djece te usmjerenost na vrijednosti i ciljeve koji se u roditeljskoj ulozi mogu realizirati. Brojni čimbenici utječu na proces odrastanja i socijalizacije djeteta u obitelji, a neki od važnijih su odgojni stil roditelja, te korištenje kazni i način kažnjavanja djece. Odgojne stilove određuje nekoliko dimenzija roditeljskog ponašanja (roditeljska podrška, restriktivna kontrola i popustljivost). Fizičko (tjelesno) kažnjavanje, definira se kao svako kažnjavanje pri kojemu se upotrebljava tjelesna sila i čija je namjera nanijeti bol ili nelagodu.

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost motivacije za roditeljstvo, roditeljskih odgojnih stilova i fizičkog kažnjavanja djece. Sudionici istraživanja bili su roditelji ($N=90$) djece u dobi od 2 do 10 godina. Roditelji su ispunjavali upitnik koji je sadržavao sociodemografska pitanja, Skalu motivacije za roditeljstvo, Upitnik roditeljskog ponašanja i Skalu tjelesnog nasilja. Kod roditelja je ispitana izraženost pojedine od četiriju vrsta motivacije za roditeljstvo i razlike u toj izraženosti s obzirom na njihov spol i stručnu spremu. Rezultati istraživanja pokazali su da je kod ispitanih roditelja djece u dobi od 2 do 10 godina najviše izražena altruistička motivacija za roditeljstvo te da postoje statistički značajne razlike u izraženosti pojedinih vrsta motivacije između dvije skupine sudionika s obzirom na stručnu spremu.

Također, ispitana je povezanost različitih vrsta motivacija za roditeljstvo, dimenzija roditeljskog ponašanja i učestalosti tjelesnog kažnjavanja djece. Dobivena je značajna povezanost dimenzije restriktivne kontrole s fatalističkom i narcističkom motivacijom za roditeljstvo, te s dvije vrste instrumentalne motivacije (potvrđivanje sebe i produživanje obiteljske loze). Utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost dimenzije restriktivne kontrole i učestalosti tjelesnog kažnjavanja te tjelesnog zlostavljanja djece. Nije utvrđena značajna povezanost ostalih dimenzija roditeljskog ponašanja (roditeljska podrška, popustljivost) i skala tjelesnog nasilja.

Ključne riječi: *motivacija za roditeljstvo, roditeljski odgojni stilovi, fizičko kažnjavanje, djeca predškolske dobi*

Title: Relationship between parenthood styles, motivation for parenthood and use of physical punishment in parents of preschool children

SUMMARY

Parenting is known as one of the most important life experiences that greatly changes people on an emotional, social and intellectual levels. Parenting is a complex concept that includes determinants such as motivation to have children, taking and accepting responsibilities, caring for children`s well-being, focusing on values and goals that can be realized in the parental role. Numerous factors influence the process of growing up and socialization of the child in the family, and some of the most important are the parenting style, as well as the use of punishments and the way of punishing children. Child-rearing styles are determined by several dimensions of parental behavior (parental support, restrictive control, and permissiveness). Physical (corporal) punishment is defined as any punishment in which physical force is used and whose intention is to cause pain or discomfort.

The aim of this study was to examine the relationship between parenting motivation, parenting styles, and physical punishment of children. The study participants were parents ($N = 90$) of children aged 2 to 10 years. Parents completed a questionnaire containing sociodemographic questions, the Motivation Parenting Scale, the Parental Behavior Questionnaire, and the Physical Violence Scale. The expression of each of the four types of motivation for parenting and the differences in that expression with regard to their gender and education were examined. The results showed that the surveyed parents of children aged 2 to 10 years have the most pronounced altruistic motivation for parenthood and that there are statistically significant differences in the expression of certain types of motivation between the two groups of participants with regard to education.

Also, the connection between different types of motivations for parenting, the dimensions of parental behavior and the frequency of corporal punishment of children was examined. A significant correlation was obtained between the dimension of restrictive control and fatalistic and narcissistic motivation for parenthood as with two types of instrumental motivation (self-affirmation and prolongation of the family line). A statistically significant positive correlation between the dimension of restrictive control and the frequency of corporal punishment and physical abuse of children was found. No significant correlations were found between other dimensions of parental behavior (parental support, permissiveness) and scales of physical violence.

Keywords: *motivation for parenting, parenting styles, physical punishment, preschool children*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1 Roditeljstvo	2
1.1.1 Motivacija za roditeljstvo	6
1.1.2 Roditeljski odgojni stilovi	8
1.2 Fizičko kažnjavanje	10
2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVAČKOG RADA	13
2.1 Vrsta istraživanja	14
2.2 Etika istraživanja	14
2.3 Cilj, problemi i hipoteze	14
2.4 Uzorak istraživanja	15
2.5 Instrument i postupak istraživanja.....	16
3. REZULTATI I INTERPRETACIJA.....	19
4. RASPRAVA.....	28
4.1 Uočeni problemi tijekom istraživanja	33
5. ZAKLJUČAK	35
6. LITERATURA	37
7. PRILOZI.....	42
7.1 Upitnik korišten u istraživanju	42
8. IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	55

1. UVOD

Obitelj, roditeljstvo i roditeljski postupci aktualne su teme svakodnevnog života. Prvi se oblici „obiteljskog“ života povezuju s vremenom starijeg kamenog doba, kada je postojala samo jedna jedina podjela rada, najčešće ona između spolova. Muškarci su odlazili u lov dok su žene sakupljale biljnu hranu, brinule o djeci i pripremale hranu, a kao posljedica takve podjele rada nastala je obitelj. Djeca kao najosjetljivija bića trebaju podršku i pomoć svoje okoline. Ona svakodnevno uče iz postupaka svojih roditelja, braće i sestara, baka i djedova, odgojitelja i učitelja te vrlo brzo njihovo ponašanje počne nalikovati ponašanju „modela“ kojeg promatraju. Obitelj predstavlja temelj svakog društva i osobe, mjesto gdje se uče osnovne „lekcije života“ – od prvih koraka do donošenja važnih životnih odluka. Kako bi se dijete zdravo i kvalitetno razvijalo potrebno je odrastanje u brižnom, sigurnom, poticajnom obiteljskom okruženju.

Ljubetić (2007) navodi kako se za svako zvanje čovjek mora obrazovati, a biti roditelj najzahtjevnije je životno „zvanje“ koje se često olako shvaća. Ista autorica navodi kako se roditeljske kompetencije najčešće smatraju „bogomdanima“ ili produktom prirode, zanemarujući činjenicu da, premda doista roditelji uglavnom svome djetetu žele sve najbolje, intuitivski odgojni utjecaji i oni intencijski, namjerni, ne predstavljaju istoznačnicu. Prisutnost djeteta u obitelji mijenja brojne sastavnice naučenog života, od samog ponašanja i aktivnosti ljudi koji postaju roditeljima do toga da dijete postaje prioritet odnosa. Roditeljstvo je zahtjevno, ali ujedno i jedinstveno i ispunjavajuće iskustvo. Odnos sigurne privrženosti s roditeljem ili primarnim skrbnikom moguće je razviti jedino u obiteljskom okruženju. Obitelj predstavlja stup djetetova života te mu pruža temelje za razvoj vlastitog identiteta.

Od suvremenih kompetentnih roditelja očekuje se stalna spremnost na izazove roditeljstva i otvorenost za učenje. Zadaće koje se stavljaju pred roditelja uistinu su zahtjevne i složene, a roditeljska je uloga mnogim majkama i očevima jedan od najvećih životnih izazova. Autori Babačić i Petani (2010) navode da je prema obiteljskom životnom ciklusu, rođenje prvog djeteta označeno kao period koji je visoko stresan za obitelj, ali i kao događaj kojim zapravo započinje roditeljsko ponašanje. Odnos prema djeci varirao je s vremenom, od poticanog i prakticiranog infanticida, odnosno čedomorstva u grčkoj Sparti ili u nekim današnjim plemenima u Indiji, preko tzv. "filozofije mortaliteta" (izražene u Mussolinijevoj doktrini da u kući treba biti dovoljno djece i čaša, jer kad se razbije jedna ostat će druge), do suvremeno propagiranih i prakticiranih odnosa ljubavi, brige i podrške što ih roditelji pružaju svojoj djeci

u procesu njihova odrastanja (Lacković-Grgin, 2011). U ovom radu ispitana je povezanost motivacije za roditeljstvo, roditeljskih odgojnih stilova te korištenja fizičkog kažnjavanja kod djece predškolske dobi.

1.1 Roditeljstvo

„Roditelj jeste i ostatak, prvi i najvažniji učitelj kojeg će dijete imati.“

(Rabin Kassel Abelson)¹

Tijekom povijesti društvenog razvoja, svaka pojedina etapa društvenog razvitka odražavala se na obiteljsku strukturu, njezino funkcioniranje, uloge majke i oca, roditeljske odgojne stilove, te percepciju djece i djetinjstva (Ljubetić, 2012). Obitelj i roditeljstvo često su u središtu interesa velikog broja ljudi posebno kada su u pitanju djeca i njihovi razvojni ishodi. Obitelj opisujemo kao primarnu društvenu zajednicu zasnovanu na zajedničkom životu užeg kruga krvnih srodnika, u kojoj se sjedinjuju biološko-reproduktivne, ekonomske, odgojne i zaštitne funkcije (Jakšić i Jureša, 2000). Uža obitelj se obično sastoji od jednog ili dva roditelja i njihove djece, ali obitelj mogu sačinjavati i osobe koje nisu u krvnom srodstvu, što je slučaj kod posvojenja ili udomljavanja djece.

Riječ „roditelj“ u hrvatskome jeziku upućuje na rod, to jest biološku vezu između oca, majke i djeteta. No, u suvremenoj literaturi s engleskoga govornoga područja sve se više daje prednost pojmu „parenting“ (biti roditelj, *roditeljevati*), zato što se glagolskim oblikom manje nego imenicom implicira biološka veza s djetetom (Maleš i Kušević, 2011).

Vrlo teško je ponuditi jednoznačnu definiciju obitelji, jer njezino definiranje ovisi o sociogospodarskim i društvenim uvjetima, trenutnim znanstvenim spoznajama te religijskim i filozofskim dogmama koje većina ljudi prihvaća u nekom trenutku. Ono oko čega se većina autora slaže jest da je riječ o društvenoj zajednici koja je u stalnoj interakciji sa svojim okruženjem, koja djeluje kao dinamičan, promjenjiv sustav i mijenja se s društvom kojega je dio, pa je stoga u osnovi njezina preobražaja i transformacija društva u cjelini (Maleš i Kušević, 2011).

U današnje vrijeme, suvremeni pojam roditeljstva shvaća se kao „ravnopravno roditeljsko partnerstvo“ u kojem očevi imaju važnu ulogu u ispunjavanju roditeljske uloge, i to ne samo putem materijalne i psihološke potpore ženi, kao što je bio običaj u tradicionalnom

---

¹ <https://www.roditelji.hr/obitelj/mudre-izreke-o-djeci/>

shvaćanju roditeljstva (Deutsch, 2001). Ljubetić (2007) ističe kako je jedno od temeljnih obilježja suvremenih obitelji njihova strukturalna raznolikost. Sve su prisutniji novi oblici obitelji među kojima su i jednoroditeljske obitelji. U društvu se javlja transformacija obitelji kao temeljne socijalne zajednice. Obitelj se smanjila, sve je više samačkih kućanstava, jednoroditeljskih obitelji, izvanbračne djece i neformalnih veza (Fišer i sur., 2006). Za dijete je najzdravije da odrasta uz oca i majku, ali samo ako ta struktura osigurava djetetu zadovoljenje svih njegovih potreba, od roditeljske ljubavi do sigurnosti (Maleš i Kušević, 2011).

Ravnopravno roditeljstvo odbija tradicionalne društvene pritiske, ustaljene stereotipe očinstva i majčinstva te podijeljene radne uloge u kući i izvan nje. Kod suvremenih partnera nema „muških“ i „ženskih“ poslova te „majčinih“ i „očevih“ zadataka, oni svakodnevnim dogovorom zajednički i prilagođavajući se situaciji odlučuju o raspodijeli dužnosti i poslova oko djece i kuće. Kod partnera koji ravnopravno raspodijele roditeljske dužnosti dolazi do dobrog doživljaja roditeljstva kod oba roditelja, jer se majka osjeća zadovoljno zbog potpore i sudjelovanja muža, dok se muž ne osjeća isključen i suvišan u „majčinskoj praksi“. Takva ravnoteža i sukladnost majčinstva i očinstva može se postići samo unutar tradicionalnog oblika potpune obitelji uz nazočnost oba roditelja (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Ujedinjeni narodi 2012. godine, 1. lipnja proglašavaju Svjetskim danom roditelja, kao podsjetnik na vrijednost i važnost obitelji kao zajednice koja promiče zajedništvo, slogu i zdravlje kao najveću vrijednost (Hrvatski zavod za javno zdravstvo²). Obitelj ima primarnu odgovornost za njegu i zaštitu djece, a roditelji bi trebali osigurati djeci da rastu u obiteljskom okruženju i atmosferi sreće, ljubavi i razumijevanja s ciljem sveobuhvatnog i potpunog razvoja ličnosti. Roditeljstvo je jedno od najvažnijih iskustava u životu koje uvelike promijeni ljude na emocionalnoj, socijalnoj i intelektualnoj razini (Martin i Colbert, 1997). Doživljaj roditeljstva ovisi o raznim čimbenicima, među kojima je važno spomenuti spol i dob roditelja i djece, kvalitetu partnerskih odnosa, ali i konkretnu društvenu atmosferu, odnosno povijesno vrijeme (Macuka, 2010). Roditeljstvo uključuje mnogo različitih, specifičnih ponašanja, koja pojedinačno, zajedno ili u interakciji utječu na dijete. Postati roditelj i prihvatiti roditeljsku ulogu jedna je od najvažnijih tranzicija koje se događaju u životu odrasla čovjeka. Prijelaz intimnog odnosa dvoje ljudi u odnos dvoje ljudi koji se brinu o trećoj osobi mijenja njihov međusobni odnos, ali mijenja i svakog roditelja posebno. Te se promjene događaju neovisno o tome jesu li partneri dobili biološkog potomka, usvojili ga ili su se počeli brinuti za dijete

---

² www.hzjz.hr

kojemu je njihov partner ili partnerica biološki roditelj (Papalia i Olds, 1992; prema Čorkalo-Biruški, 2009).

Članak 91 Obiteljskog zakona (2015, Narodne novine 103/2015) navodi: „Roditeljsku skrb čine odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, u svrhu zaštite i promicanja djetetovih osobnih i imovinskih prava te dobrobiti. Roditeljsku skrb roditelji su dužni ostvarivati u skladu s djetetovim razvojnim potrebama i mogućnostima. Roditelj se ne može odreći prava na roditeljsku skrb. Roditelji su dužni o pojedinačnim sadržajima roditeljske skrbi razgovarati i sporazumijevati se s djetetom u skladu s njegovom dobi i zrelošću.“

Članak 92 Obiteljskog zakona (2015, Narodne novine 103/2015) navodi: „U sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost zaštite osobnih prava djeteta na: zdravlje, razvoj, njegu i zaštitu; odgoj i obrazovanje; ostvarivanje osobnih odnosa i određivanje mjesta stanovanja.“

Članak 94 Obiteljskog zakona (2015, Narodne novine, 103/2015) navodi: „Odgoj djeteta mora biti u skladu s njegovom dobi i zrelošću te s pravom djeteta na slobodu savjesti, vjerskog i drugog uvjerenja. Roditelji ne smiju tjelesno kažnjavati dijete, postupati ponižavajuće prema njemu niti primjenjivati psihičku prisilu te su ga dužni štiti od takvog postupanja drugih osoba.“

Kazneni zakon (2011, 2012, 2015) u članku 177. navodi da će se „roditelj, posvojitelj, skrbnik ili druga osoba koja grubo zanemaruje svoje dužnosti podizanja, odgoja i obrazovanja djeteta kazniti kaznom zatvora do tri godine“.

Čudina-Obradović (prema Brajša-Žganec, 2003) navodi kako je roditeljstvo odlučivanje za djecu, preuzimanje i prihvaćanje roditeljske uloge, materijalnog ulaganja i ulaganja napora, a nagrada je emocionalna povezanost i doživljaj djetetova uspjeha i razvoja. Istraživanja pokazuju da je odnos između roditelja i djeteta osnova uspješne socijalizacije djeteta i razvoja zdrave ličnosti. U obitelji dijete uči vrijednosti, njeguje odnose i komunikaciju te razvija sliku o sebi i drugima. Prema Rosić (2005, str. 80), upravo je obitelj ta u kojoj „se stječu osnove odgoja u svim područjima života“. Čudina-Obradović i Obradović (2006) navode da je u brojnim istraživanjima dobiveno kako je za doživljaj roditeljstva najvažnija kvaliteta bračnih odnosa prije rođenja djeteta, te da su za roditeljsko zadovoljstvo posebno važna očekivanja od uloge roditelja i značajke roditelja prije rođenja djeteta. Isti autori navode da je za dobar doživljaj roditeljstva kod oba roditelja važna podjela dužnosti i poslova nakon rođenja djeteta.

Doživljaj samog roditeljstva ovisi i o spolu i dobi roditelja i djece. Ljubetić (2007) navodi kako je roditeljstvo smješteno u određenom vremenu i prostoru, a pod utjecajem je povijesnih događanja, demografskih promjena, kulturnih normi i vrijednosti, obiteljskog razvoja i ustroja te promjena u socijalnoj organizaciji i strukturi. Kroz povijest se mogu uočiti

različiti pristupi roditeljstvu i shvaćanju obitelji. Biti roditelj velika je pustolovina, prepuna sreće ako su očekivanja ispunjena, a očaja i nemoći ako nisu (Delač Hrupelj i sur., 2000). Roditelji koji su topli, vedri, optimistični, tolerantni, potičući, otvoreni te pristupačni u međusobnoj komunikaciji, ali i prema svojoj djeci, predstavljaju poželjan model za oblikovanje dječje sposobnosti (Ljubetić, 2007).

Neki autori proces roditeljstva dijele u tri faze: ranu, srednju i kasnu (Stevanović, 2000), te smatraju da postoji potpuno roditeljstvo, djelomično i roditeljstvo bez djece. *Potpuno roditeljstvo* označava period od rođenja do polaska djeteta u školu, a nakon njega slijedi faza *djelomičnog roditeljstva* koja obuhvaća razdoblje nakon polaska u školu, djetinjstvo i adolescenciju. Naziva se „djelomično“ jer kad ono nastupi roditelj više nema potpunu kontrolu nad svojim djetetom, jer dijete jedan dio vremena provodi izvan kuće (u školi, kod prijatelja). Nakon toga slijedi faza *roditeljstva bez djece* kada dijete napusti roditeljski dom. Proces roditeljstva doživljava svojevrsnu renesansu kad odrasla osoba postane baka ili djed, jer tada još jednom proživljava prvu fazu vlastitog roditeljstva. Navedene faze nisu strogo definirane i čvrsto povezane, pa su moguće i drugačije podjele. Ono što je sigurno jest da se dijete mijenja i razvija, pa je razumljivo da će se i roditeljstvo prilagođavati novonastalim promjenama.

Čudina-Obradović i Obradović (2006) navode kako roditeljstvo možemo podijeliti na četiri osnovna pojma, a to su: doživljaj roditeljstva, roditeljska briga i skrb, roditeljski postupci, aktivnosti i ponašanja te roditeljski odgojni stilovi. Doživljaj roditeljstva obuhvaća odlučivanje za djecu, prihvaćanje roditeljske uloge, redefiniranje vlastitih ciljeva i vrijednosti zbog emocionalnog i materijalnog ulaganja te doživljaj djetetova razvoja i uspjeha. Roditeljska briga i skrb podrazumijevaju rađanje djece, njihovu zaštitu i brigu za njihovo održavanje, život i razvoj te vođenje i pomaganje njihova razvoja. Roditeljski postupci, aktivnosti i ponašanje podrazumijevaju namjerne postupke i aktivnosti koje roditelji provode kako bi osigurali sve te ciljeve. Isti autori navode da su roditeljski odgojni stilovi zbrojevi emocionalnih prilika u kojima se donose različite obiteljske odluke, roditeljskih vrijednosti te stavova prema djetetu.

Salbatelli i Waldron (1995; prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006) opisuju subjektivan doživljaj roditeljstva pomoću tri dimenzije: roditeljsko zadovoljstvo, zahtjevi i stres roditeljske uloge te osjećaj roditeljske kompetencije. Navedene dimenzije uključuju zadovoljstvo roditelja odnosom roditelj-dijete, zadovoljstvo ponašanjem djeteta, stres roditeljske uloge te roditeljev osjećaj koliko je uspješan i sposoban kao roditelj. Prema ovome možemo reći da je doživljaj roditeljstva složen jer se sastoji od mnogo povoljnih, ali i nepovoljnih roditeljskih doživljaja djeteta, doživljaja sebe kao roditelja te doživljaja razvojnih rezultata djeteta. Subjektivni doživljaj kompetentnog roditeljstva temeljen na pozitivnim

samoprocjenama roditelja utječe na roditeljske postupke koji stvaraju emocionalno ozračje za povoljan razvoj djeteta (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

1.1.1 Motivacija za roditeljstvo

Prema tradicionalnom shvaćanju djeca su bila glavni, često i jedini razlog sklapanja braka. Brak bez djece se smatrao propalim, a nemogućnost imanja vlastite djece dovoljan razlog za razvod, čak i onda kada razvod nije bio uobičajena pojava. U prošlosti su velike obitelji bile nužne za preživljavanje, djeca su bila ispomoć roditeljima u radu i brinula se o njima u starosti. Socijalni, ali i ekonomski uvjeti su se do danas promijenili. Tehnološki napredak je smanjio potrebe za brojem radnika, medicinski napredak je smanjio stopu smrtnosti djece, a dio brige o starima je preuzelo društvo (Delač Hrupelj i sur., 2000).

Riječ *motivacija* prema Hrvatskom leksikonu (2020) označava psihički proces koji nas potiče na mentalne ili tjelesne aktivnosti, i „iznutra“ djeluje na naše ponašanje. Što to osobu motivira da postane roditeljem i prihvati odgovornost za cijeli život, za posao na kojemu nema radnog vremena niti stanke? Pojam *motivacije za roditeljstvo*, predstavlja želju za rađanjem djeteta, bez obzira na broj željene djece i bez obzira na vrijednosti koje pojedinac povezuje s rođenjem djeteta (Čudina-Obradović i Obradović, 1999). „Motivaciju za roditeljstvo nije lako istraživati, jer se pokazalo da ljudi teško opisuju razloge zbog kojih žele imati djecu, vjerojatno zato što je riječ o vrlo intimnom području života ili zato što te razloge nisu ni osvijestili.“ (Tucak Junaković i Ahmeti, 2011, str. 364). Motivacija nipošto nije jednostavan pojam percepcije poželjnosti ili nepoželjnosti rađanja djece. Stavovi prema rađanju djeteta mogu biti neutralni (što je česta pojava prije rođenja prvog djeteta), mogu biti pozitivni (što je često stav prema drugom djetetu) ili negativni, što je često nakon rođenja drugog djeteta (Townes i sur., 1976). Na doživljaj roditeljstva pojedinca ili bračnoga para utječu tri široke skupine varijabli: *ciljevi* (motivacija i stavovi), *mogućnosti* i *odluke*, pa razumijevanje odrednica motivacije za roditeljstvo pretpostavlja razumijevanje ciljeva, mogućnosti i odluka pojedinaca kao i svih odrednica koje djeluju na te varijable.

Često se smatra da pozitivan stav prema rađanju djeteta proizlazi iz vrijednosti vezanih za samo dijete (novo biće koje ima vrijednost samo kao takvo i kao novi član društvene zajednice). Istraživanje koje su proveli Townes i suradnici (1976) definiralo je vrijednosti koje roditelji ostvaruju rađanjem djeteta, a tzv. „čista“ vrijednost djeteta izražena je samo dvjema od njih 19. To su: vrijednost djeteta kao takvog i vrijednost roditeljstva kao brige za novo biće. Vrijednosti koje pojedinac vezuje uz rađanje djeteta mogu varirati, ovisno o društvenim okolnostima i značajkama pojedinog potencijalnog roditelja. Mogu se razlikovati vrijednosti

vezane uz sebe i partnera (samoaktualizacija, osjećaj vlastite vrijednosti i zrelosti), vezane uz roditeljstvo (doživljaj roditeljstva, brige i razvijanja novog bića), vrijednosti vezane uz dobrobit obitelji (materijalne, socijalne, duhovne), uz dijete kao takvo (razvoj novog samostalnog bića), vezane uz dobrobit šire obitelji (održavanje i nastavak obitelji) i vrijednosti vezane uz društvo u najširem smislu (održanje nacije, ispunjenje duga prema društvu ili vjeri).

Na motivaciju za roditeljstvo, odnosno na potrebu, želju i odluku za dobivanje djece, utječu biološki, psihološki i socijalni čimbenici. Među prvima koji su temeljitije ispitivali vrijednost koju djeca imaju za roditelje bili su Hoffman i Hoffman (1973). Svojim ispitivanjima utvrdili su devet skupina takvih vrijednosti, od onih ekonomskih i praktičnih (npr. dokazivanje statusa odrasle osobe ili ekonomski dobitak) do psiholoških (npr. radost roditeljstva). Čudina-Obradović i Obradović (2006) navode da s napretkom društva pada ekonomska vrijednost djeteta (npr. dijete kao radna snaga ili oslonac u starosti), a povećava se njegova psihološka vrijednost (uzajamna ljubav, privrženost, osjećaj ispunjenosti i dr.). Rabin (prema Lacković-Grgin i Vitez, 1997) navodi da se motivi za roditeljstvo mogu grupirati u četiri kategorije:

1. *Altruistička motivacija* – djecu se želi imati da bi im se pružala ljubav i zaštita, da bi se za njih brinulo.

2. *Fatalistička motivacija* – smisao života muškarca, odnosno žene, jest reprodukcija i produžavanje vrste, to je njihova sudbina i neizbježan dio života.

3. *Narcistička motivacija* – dijete će povećati vrijednost roditelja, ono će biti dokaz njihove muškosti, odnosno ženstvenosti.

4. *Instrumentalna motivacija* – odnosi se na korist koju roditelj može imati od djece. Dijete je sredstvo kojim se postiže određeni cilj (nasljedstvo, osiguranje pod stare dane, brak). Ova vrsta motivacije uključuje: potvrđivanje sebe, produživanje obiteljske loze, očuvanje stabilnosti braka te domoljubnu motivaciju.

Istraživanjem koje su proveli Tucak Junaković i Ahmeti (2011), kojemu je cilj bio ispitati odnos navedenih četiriju kategorija motivacije za roditeljstvo i generativne brige ili brige za dobrobit mlađih naraštaja, dobiveni su zanimljivi rezultati. Dobiveno je da žene, njih 42,98% imaju češće altruističnu motivaciju (djeca su smisao života, dijete znači veliku sreću, djetetu pružiš ljubav i ono ti je uzvrća) nego muškarci. S druge strane instrumentalna motivacija, koja uključuje čestice produživanja obiteljske loze, potvrđivanja sebe, domoljubnu motivaciju i očuvanje stabilnosti braka, bila je češća kod muškaraca (46,74%) nego kod žena.

U istraživanju provedenom u Hrvatskoj na punoljetnim osobama različite životne dobi (Aračić i Nikodem, 2000) više od 70% ispitanika smatra "kako su djeca potrebna za ostvarenje smisla života", i to podjednako muškarci i žene. Istodobno oko 55% ispitanika smatra kako

"žena treba imati djecu da bi se osjećala ispunjenom". Možemo pretpostaviti da bi se kod mlađe generacije danas rezultati razlikovali, tj. da oni imaju drugačije mišljenje - da ženi nije nužno dijete da bi se osjećala ispunjeno.

1.1.2 Roditeljski odgojni stilovi

Prema Hrvatskom leksikonu (2020) *odgoj* se definira kao "svjesna, namjerna, društveno organizirana, pedagoški osmišljena djelatnost namijenjena ostvarivanju ljudskih težnji postizanja ideala i odgojne svrhe – izgrađivanja potpunih i uljuđenih ljudskih osobnosti" te je "najvažniji dio procesa socijalizacije pojedinca, u kojemu se on nastoji dovesti do stanja spoznaje i svjesnog prihvaćanja vrijednosti nužnih za život u zajednici." Bezić (1977) ističe kako riječ odgoj svoj korijen pronalazi u glagolu "gojiti" što znači „činiti da nešto živi i raste“, te se uvijek odnosi na živo biće

Prema Rosić (1998, str. 62) obitelj čine "roditelji i djeca, najčešće u dva ili tri koljena uzlazne ili silazne loze (djed, baka, otac, majka, sinovi i kćeri)". Isti autor ističe i nezamjenjivu ulogu obitelji kao zajednice i, bez obzira na tvrdnje društva, njezine funkcije nitko ne može preuzeti niti ih zamijeniti. „Obitelj će biti zdrava i poticajna okolina za dijete ako tijekom njegova razvoja, uključujući i adolescenciju, postoji roditelj ili jedan stalan skrbnik, a to može biti majka, otac, adoptivni roditelj, odrasli član obitelji ili bilo koja odrasla osoba koja stvara čvrstu vezu s djetetom, pruža mu potporu i potrebnu pažnju tijekom cijeloga djetinjstva, sve do djetetove potpune samostalnosti.“ (Čudina-Obradović i Obradović 2006, str. 295).

Čudina-Obradović i Obradović (2006) navode kako je roditeljski odgoj moguće opisati pomoću dvije dimenzije, a to su: roditeljska toplina i roditeljski nadzor. U novije vrijeme razlikuju se dva oblika nadzora: vanjski ili nadzor ponašanja, te unutarnji ili psihološki nadzor. Nadzor ponašanja predstavlja postavljanje pravila ponašanja i dopuštenih granica, te se koristi za kontroliranje i kažnjavanje kršenja postavljenih pravila i granica. Nadzorom se pokušavaju izbjeći nepoželjna ponašanja djece i adolescenata. Psihološkim nadzorom roditelj pokušava pratiti djetetove unutarnje doživljaje, emocije i misli, a on je nepoželjan i potiče kod djece depresiju, a ponekad i agresiju (Barber, 1996, prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Roditeljski stil odnosi se na emocionalni kontekst unutar kojeg se ostvaruje interakcija djeteta i roditelja te je definiran različitim dimenzijama. Roditeljski postupci su sve aktivnosti koje roditelji poduzimaju kako bi ostvarili roditeljske ciljeve i ispunili svoje uloge.

Raboteg-Šarić i suradnici (2002) navode kako se klasificiranje roditeljskih stilova temelji na emocionalnoj toplini i razumijevanju kao jednoj krajnosti te na odbacivanju i nerazumijevanju kao drugoj krajnosti. Također, roditeljski odgojni stil temelji se na količini

nadzora roditelja i razvoja odgovornog ponašanja kod djece (Ljubetić, 2007; Raboteg-Šarić i sur., 2002). Prema Čudina-Obradović, Obradović (2006), roditeljski odgojni stilovi dijele se na: autoritaran, autoritativan, permisivan i zanemarujući stil.

Autoritaran (autokratski, kruti – strogi) stil je roditeljski stil u kojem roditelji od djeteta puno očekuju i strogo ga nadziru, a djetetu ne daju dovoljno topline i potpore. Glavni odgojni ciljevi su učenje samokontrole i poslušnosti, pri čemu su roditelji autoritet koji postavlja zahtjeve i određuje pravila, koja ne treba objašnjavati. Najvažniji zadatak roditelja je postavljanje granice i pravila, a prekršaji se kažnjavaju, često i tjelesno. Djeca koja žive u ovakvom okruženju sklona su promjenama raspoloženja, povučena, nevesela, bojažljiva, razdražljiva te manje spontana.

Autoritativan (demokratski – dosljedan) stil obuhvaća prilike u kojima roditelji postavljaju na dijete velike zahtjeve, određuju granice i provode nadzor, ali djetetu pružaju veliku toplinu i potporu. Glavni su odgojni ciljevi razviti djetetovu znatiželju, kreativnost, sreću, motivaciju i samostalnost. Roditeljska uloga je savjetnička, a ne nadzorna. Prilikom postavljanja granica i pravila djetetu se pružaju objašnjenja. Djeca koja žive u takvom okruženju spontana su i slobodno izražavaju mišljenje i emocije te djeluju manje poslušno i „odgojeno“ nego djeca iz autoritarnog okruženja.

Permisivan (popustljiv) stil obuhvaća prilike u kojima roditelji od djece traže malo i provode slabu kontrolu, ali im daju veliku potporu i toplinu. Kod ovog stila roditelji zadovoljavaju svaki djetetov zahtjev. Međutim, prevelika sloboda nije primjerena za malu djecu jer dovodi do nesigurnosti i nesnalaženja u granicama što može potaknuti impulzivno i agresivno ponašanje djeteta.

Zanemarujući (zapuštajući) stil je stil unutar kojeg se na dijete postavljaju mali zahtjevi, dijete nema nadzora, ali niti osjećaja topline i potpore. Roditelji kod kojih prevladava ovakav stil često emocionalno odbacuju djecu ili nemaju vremena i snage brinuti se o njima. Reakcija na takav roditeljski odnos jest djetetovo neprijateljstvo i otpor, a zbog toga djeca ne uspijevaju steći društvenu kompetenciju i često su neuspješna u školi. Kod takvog odgoja djeca puno vremena provode bez nadzora i roditelji ne znaju gdje su, što rade niti s kim se druže.

Svaki od roditeljskih stilova odražava kvalitativno različite obrasce roditeljskih vrijednosti, postupaka i ponašanja, kao i različit odnos dimenzija zahtjevnosti (nadzor i zahtjevi) i emocionalne topline (Baumrind, 1991; Maccoby i Martin, 1983). Roditeljstvo, odgojni stilovi i odgojni postupci utječu na djetetov razvoj, ali tu postoji recipročan odnos. Djeca svojim temperamentom i spremnošću da prihvate roditeljski utjecaj također mogu utjecati na roditelje.

Pećnik i Starc (2010) navode kako brojne društvene promjene obilježavaju kontekst u kojem se odvija suvremeno roditeljstvo i pred roditelje postavljaju nove izazove u ispunjavanju roditeljskih odgovornosti. Roditelji odbijaju tradicionalne društvene pritiske i uvriježene stereotipe očinstva i majčinstva te rodno podijeljene uloge, u kući i izvan nje. Zajedničkim roditeljstvom mogu se izbjeći nepovoljni obiteljski odnosi (Milkie i Peltola, 1999, prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

1.2 Fizičko kažnjavanje

*„Pametni ljudi dopuštaju svojoj djeci da katkad i pogriješe.“
(Mahatma Gandhi)³*

Kako bi odrasli disciplinirali i kontrolirali dijete te promijenili ponašanje koje percipiraju kao nepoželjno i povećali šanse za poželjno ponašanje i poslušnost u budućnosti, oni ponekad koriste različite oblike kažnjavanja. Maleš i Kušević (2008) navode kako su na kažnjavanje djece, kroz povijest, osim obitelji, imali pravo i drugi - kažnjavanje se provodilo u školama, vjerskim zajednicama, odgojno-obrazovnim ustanovama. „Tjelesno kažnjavanje je nasilna odgojna metoda, odnosno primjena fizičke sile na integritet osobe, a psihologijska istraživanja pokazuju da tjelesno kažnjavanje ne postiže očekivane učinke, osim neposredne poslušnosti“ (Vidović, 2008, str. 303).

Pitanje razgraničenja tjelesnog kažnjavanja i tjelesnog zlostavljanja u psihologiji je još bez općeprihvaćenog odgovora jer se tjelesno zlostavljanje često odvija u kontekstu tjelesnog kažnjavanja (Pećnik, 2006). Većina autora smatra tjelesno kažnjavanje i zlostavljanje oblicima nasilnog ponašanja između kojih postoji razlika u stupnju, tj. intenzitetu (Graziano i Namaste, 1990; Rodriguez i Sutherland, 1990; Wolfe, 1991; prema Pećnik, 2003). Neki autori smatraju da se radi o različitim vrstama roditeljskog ponašanja, pri čemu se zlostavljanje nalazi u dimenziji abnormalnog, a tjelesno kažnjavanje u dimenziji normalnog ponašanja (Carlson i sur., 1989, Azar 1999; prema Pećnik, 2003). Kao kriterij razlikovanja često se koristi intenzitet, tj. procjena težine nasilnog ponašanja. Najčešći pokazatelj težine nasilnih postupaka jest postojanje tjelesne ozljede, pri čemu se tjelesnim kažnjavanjem smatra ponašanje uz koji je vezan nizak rizik, a zlostavljanjem ponašanje koje prati visoki rizik od tjelesne ozljede.

---

³ <https://www.roditelji.hr/obitelj/mudre-izreke-o-djeci/>

Odbor za prava djeteta UN-a (2006) tjelesno kažnjavanje definira kao svako kažnjavanje u kojem se primjenjuje tjelesna snaga s namjerom da izazove neku razinu boli ili nelagode. Kao neke od metoda kažnjavanja navode se: šamar, udarac rukom, nogom ili predmetom (štapom, remenom, bičem, šibom, kuhačom i dr.), tresenje, bacanje, grebanje, ugrizi, povlačenje za kosu ili uši, prisiljavanje djeteta da stoji u neudobnim položajima, nanošenje opekotina, prisilno gutanje i drugo. Također, Odbor (2006) navodi kako je važno razlikovati postupanje kojim se namjerno nanosi bol, nelagoda i poniženje, od zaštitničkog tjelesnog djelovanja odnosno intervencije kojoj je cilj zaštita djeteta od opasnosti. Tjelesno kažnjavanje djece regulirano je u Republici Hrvatskoj Obiteljskim zakonom (2015), člankom 94. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (2009, 2010) je nešto precizniji u definiranju pa tako u članku 4. navodi da je nasilje u obitelji svaki oblik tjelesnog, psihičkog, spolnog ili ekonomskog nasilja, s time da se tjelesno nasilje definira kao primjena fizičke sile bez obzira na to je li nastupila tjelesna ozljeda ili nije.

Postoji razlika između tjelesnih i netjelesnih postupaka kažnjavanja. U netjelesne oblike kažnjavanja spadaju psihološki oblici kažnjavanja i zabrane koji za cilj imaju da se dijete ne osjeća dobro zbog nekog svog postupka te osiguravanje da se takvo ponašanje ne ponovi, dok u tjelesne oblike kažnjavanja spadaju svi postupci koji imaju za cilj djetetu nanijeti fizičku bol (Maleš i Kušević, 2008).

Bilić i Bilić (2013) navode da postoji razlika između težih i blažih oblika tjelesnog kažnjavanja. Blažim oblicima tjelesnog kažnjavanja smatra se povlačenje za kosu, udaranje djece dlanom (šamar), rukom ili nogom ili predmetom (štap/šiba, remen) te udaranje djece po ušima, tjeranje djece na stajanje/sjedenje u neugodnom položaju te klečanje na tvrdim ili oštrim predmetima (šljunak, kukuruz) i uskraćivanje hrane i vode. Kao primjere težih oblika tjelesnog kažnjavanja ovi autori navode kažnjavanje konzumiranjem štetnih tvari kao što su papar, paprika ili drugi ljuti začini te korištenje jače fizičke sile odnosno batina.

„Na određivanje prihvatljivog i neprihvatljivog ponašanja prema djeci svakako utječe i kultura – religija, socijalna konstrukcija djetinjstva i roditeljstva (“dovoljno dobar roditelj”) te različite vrijednosti vezane uz djecu (npr. stav da roditelji posjeduju djecu)“ (Pećnik, 2003, str. 13). Bilić i Bilić (2013) navode da obiteljsko kažnjavanje najčešće proizlazi iz neposluha djece i nepoželjnih oblika ponašanja, što kod roditelja može rezultirati neprimjerenim reagiranjem i nemogućnošću svladavanja vlastitih emocija. No i roditelji, kao i njihovi postupci, razlikuju se ovisno o tipu roditelja i karakternim osobinama pa tako neki racionalno koriste kazne dok drugi mogu pokazati impulzivne reakcije nakon kojih se i oni osjećaju loše. Istraživanja pokazuju da je nasilje prema djetetu ponekad više odraz emocionalnog stanja roditelja (npr. roditeljskog stresa ili mentalne bolesti) nego namjere da se upravlja djetetovim ponašanjem (Pećnik, 2006).

Kažnjavanje se kao odgojna metoda prvo povlači iz ustanova koje se bave odgojem i obrazovanjem djece, a naposljetku i iz obiteljskog života. U Republici Hrvatskoj, tjelesno kažnjavanje u odgojne svrhe zabranjeno je od 1999. godine, no pokazatelji epidemioloških istraživanja nasilja nad djecom govore da se nasilne odgojne metode i dalje često koriste (Rajter i sur., 2016). Također, istraživanja (npr. Novosel, 2006) pokazuju da nemaju svi roditelji znanje o zakonskoj zabrani tjelesnog kažnjavanja. U navedenom istraživanju ispitani su roditelji djece jedne zagrebačke osnovne škole. Rezultati su pokazali da je samo 70% roditelja znalo da je tjelesno kažnjavanje djece u Hrvatskoj zakonom zabranjeno, dok je 18% njih navelo da nema takve zabrane, a 12% njih da ne zna za postojanje zabrane tjelesnog kažnjavanja djece u Hrvatskoj.

Vukasović (1994) navodi kako odgoj počinje u obitelji u kojoj se rađa novi čovjek i u njoj započinje novo ljudsko oblikovanje te da čitav odgojni rad treba organizirati tako da nema kazni, te u takvim postupcima treba vidjeti je li dijete osvijestilo svoju pogrešku ili nije. Stevanović (2000) navodi da, ako se djetetu i odredi određena kazna, roditelj treba znati da ne reagiraju sva djeca jednako na postavljenu kaznu, te da možda dijete neće shvatiti zašto je tu kaznu dobilo. Preporučuje se pronaći odgovarajući odgojnu metodu koja će dovesti do toga da dijete osvijesti svoju pogrešku.

Autorice Velki i Bošnjak (2012), koje su provele istraživanje o povezanosti roditeljskih odgojnih postupaka i tjelesnog kažnjavanja djece, navode da su mnoge „mudrosti“ poput „*i nas su tukli u djetinjstvu, pa smo sada poštene ljudi*“ ili „*batina je u raju izrasla i nikom ne škodi*“, koje se prenose s generacije na generaciju, jednostavno loši savjeti za odgoj djece. Zbog takvih i sličnih vjerovanja roditelji probleme s djecom rješavaju tjelesnim kažnjavanjem, a okolina ne intervenira jer smatra da je to pravo roditelja, da oni najbolje znaju što rade i što je dobro za njihovo dijete.

Možemo zaključiti kako su razlozi zbog kojih ljudi žele imati djecu raznoliki i složeni te u neposrednoj interakciji sa stalno promjenjivom okolinom. Roditeljsko ponašanje se obično svrstava u jedan od četiri odgojna stila, među kojima možemo razlikovati određene dimenzije roditeljskog odnosa prema djetetu (roditeljska podrška, restriktivna kontrola i popustljivost). Navedene dimenzije su povezane s načinom odnošenja roditelja prema djeci, a pretpostavljamo da su povezane i sa čestinom i načinom kažnjavanja djece. Česta reakcija roditelja na ponašanje djece koje smatraju neprikladnim, nepoželjnim ili neprihvatljivim jest kažnjavanje. Takvim postupcima roditelji žele disciplinirati i kontrolirati dijete, postići prestanak ili promjenu ponašanja s kojim nisu zadovoljni (kratkoročni ciljevi) te smanjiti vjerojatnost ponavljanja i

povećati šanse za poželjno ponašanje i poslušnost u budućnosti (dugoročni ciljevi). Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost vrste motivacije za roditeljstvo, dimenzija roditeljskih odgojnih postupaka i čestine korištenja tjelesnog kažnjavanja kod roditelja djece u dobi od 2 do 10 godina.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVAČKOG RADA

2.1 Vrsta istraživanja

Istraživanje je provedeno u svibnju 2020. putem Google obrasca. Istraživanje je transverzalno s obzirom na to da je provedeno jednokratno, odnosno da se istraživao presjek pojave u određenom trenutku. Istraživanje je kvantitativno jer prikazuje brojčane rezultate dobivene upitnikom namijenjenim roditeljima djece u dobi od 2 do 10 godina. Istraživanje je empirijsko jer se temelji na prikupljenim i analiziranim podacima.

2.2 Etika istraživanja

Etičnost istraživanja ogleda se u anonimnim odgovorima na upitnik te mogućnosti odustajanja od ispitivanja u bilo kojem trenutku.

2.3 Cilj, problemi i hipoteze

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost motivacije za roditeljstvo, roditeljskih odgojnih postupaka i tjelesnog kažnjavanja kod roditelja djece u dobi od 2 do 10 godina.

Postavljeni su sljedeći problemi i hipoteze istraživanja:

1. Ispitati koja je vrsta motivacije za roditeljstvo najizraženija kod roditelja djece u dobi od 2 do 10 godina.

H1 – pretpostavlja se kako će kod roditelja djece u dobi od 2 do 10 godina najizraženija biti altruistička motivacija za roditeljstvo.

2. Ispitati razlikuje li se izraženost pojedinih vrsta motivacije za roditeljstvo s obzirom na spol i razinu obrazovanja roditelja.

H2 - pretpostavlja se da će žene u odnosu na muškarce pokazivati više altruističku motivaciju za roditeljstvo, dok će muškarci imati izraženiju fatalističku motivaciju. Pretpostavlja se da će muškarci pokazivati više narcističke motivacije te imati više rezultate na faktorima instrumentalne motivacije nego žene. Pretpostavlja se da će osobe srednje i niže stručne spreme imati izraženiju fatalističku i narcističku motivaciju od osoba više i visoke stručne spreme. Također se pretpostavlja da će faktori instrumentalne motivacije biti izraženiji kod osoba srednje i niže stručne spreme dok će altruistička motivacija biti jednako visoka kod svih roditelja, bez obzira na njihovo obrazovanje.

3. Ispitati povezanost različitih vrsta motivacije za roditeljstvo i dimenzija roditeljskog ponašanja (popustljivost, restriktivna kontrola, roditeljska podrška).

H3 – pretpostavlja se da će altruistička motivacija biti povezana s dimenzijom roditeljske podrške dok će faktori instrumentalne motivacije, narcistička motivacija i fatalistička motivacija biti povezani s dimenzijom restriktivne kontrole. Također, pretpostavlja

se da će dimenzija popustljivost biti značajno povezana s fatalističkom motivacijom za roditeljstvo.

4. Ispitati povezanost čestine tjelesnog nasilja i dimenzija roditeljskog ponašanja (popustljivost, restriktivna kontrola, roditeljska podrška).

H4 – pretpostavlja se da će učestalost različitih vrsta tjelesnog nasilja biti pozitivno povezana s dimenzijom restriktivne kontrole, a negativno povezana s dimenzijama popustljivosti i roditeljske podrške.

2.4 Uzorak istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo 90 roditelja, od čega 86 žena i 4 muškarca. Većina ispitanika, njih 59 (65,6%) imalo je višu ili visoku stručnu spremu dok je 31 ispitanik (34,4%) imao nižu ili srednju stručnu spremu. Raspored ispitanika prema dobi prikazan je u Tablici 1. U radnom odnosu je tijekom ispitivanja bilo 75 roditelja (83,3%), dok je nezaposlenih roditelja bilo 15 (16,7%). Većina sudionika istraživanja izjavila je da je u braku (njih 78 tj. 86,7%), dok je u izvanbračnoj zajednici živjelo njih 8 (8,9%), a rastavljeno ih je bilo četvero (4,4%). Prosječna dob u kojoj su ispitanici roditelji dobili prvo dijete bila je 28 godina. Najveći broj ispitanika imao je dvoje djece ($N=43$ tj. 47,8%), zatim su po učestalosti bili oni s jednim djetetom ($N=34$, 37,8%), 11 roditelja imalo je troje djece (12,2%), dok je po jedan roditelj imao četvero (1,1%) i petero djece (1,1% ispitanika).

Tablica 1. Raspored sudionika prema dobnim skupinama

DOBNE SKUPINE	<i>N</i>	%
20-30	19	21,1
31-40	65	72,2
41-50	6	6,7
Ukupno	90	

U Tablici 2. prikazani su opći podatci za djecu čiji su roditelji sudjelovali u istraživanju. Prosječna dob djece je 5 godina, te je više djece ženskog spola (njih 56,3%). Najčešća dob djece za koju su roditelji ispunjavali upitnik je 5 godina (20%). Dječji vrtić pohađalo je 51 dijete (56,7%), školu 21 dijete (23,3%), dok 18 (20,0%) djece nije pohađalo niti školu niti vrtić.

Tablica 2. Opći podatci o djeci za koju su roditelji ispunjavali upitnik (broj djece prema dobi i spolu)

Dob (godine)	<i>N</i>	%	Spol djeteta
--------------	----------	---	--------------

2	14	15,6		<i>N</i>	<i>%</i>
3	15	16,7	Žensko	48	56,3
4	11	12,2	Muško	42	46,7
5	18	20,0			
6	10	11,1			
7	8	8,9			
8	9	10,0			
9	2	2,2			
10	3	3,3			

2.5 Instrument i postupak istraživanja

U istraživanju je primijenjen upitnik za roditelje djece dobi od 2 do 10 godina, koji je u uvodnom dijelu sadržavao pitanja o sociodemografskim podacima (dob, spol, bračni status, završeno obrazovanje, zaposlenje, godine kada su dobili prvo dijete, broj djece, dob i spol djeteta za koje odgovaraju na upitnik te pohađa li dijete dječji vrtić ili školu). Uz upitnik o osnovnim podacima korištene su još tri mjere: Skala motivacije za roditeljstvo, Upitnik roditeljskog ponašanja i Skala tjelesnog nasilja.

Skala motivacije za roditeljstvo (Lacković-Grgin, Vitez, 2002) sadrži 52 tvrdnje, a za potrebe ovog istraživanja korištene su 34 tvrdnje. U istraživanju je korišten skraćeni oblik skale kako ispitivanje ne bi trajalo predugo. Također, s obzirom na to da je velik broj tvrdnji bio međusobno sličan po sadržaju, iz krajnjeg oblika skale uklonjene su slične čestice s ciljem da svaka subskala motivacije ima podjednak broj čestica (koliko je to bilo moguće postići) i da se sadržaj tih čestica ne preklapa.

Uz svaku tvrdnju pridružena je ljestvica za odgovore od 5 stupnjeva. Zadatak ispitanika bio je da za pojedinu tvrdnju odgovore koliko se s njom slažu, označavanjem odgovarajućeg broja od 1 do 5, pri čemu je 1 označavao „uopće se ne slažem“, a 5 „u potpunosti se slažem“.

Skala se sastoji od 4 subskale kojima se ispituje altruistička, fatalistička, narcistička i instrumentalna motivacija za roditeljstvo. Subskala altruističke motivacije za roditeljstvo sadrži 12 tvrdnji kojima se mjere nesebični motivi za roditeljstvo, a u ovom istraživanju korišteno je njih 6 (npr. *Djeca su smisao života*). Subskala fatalističke motivacije za roditeljstvo sadrži također 12 tvrdnji kojima se mjeri predodređenost roditeljstva (s naglaskom na to da se radi o zakonu prirode), a u ovom istraživanju korišteno je njih 6 (npr. *Prirodno je imati djecu*.) Subskala narcističke motivacije za roditeljstvo sadrži 5 tvrdnji i mjeri osjećaj zadovoljstva

samim sobom (npr. *Djeca su dokaz moje muškosti/ženstvenosti*). Navedene tri subskale su u svojoj strukturi jednofaktorske. Subskala instrumentalne motivacije za roditeljstvo sastoji se od četiri faktora: 1. potvrđivanje sebe koje sadrži 9 čestica, a korišteno ih je 6 (npr. *Ljudi s djecom imaju veći status u društvu*); 2. produženje obiteljske loze koje sadrži 7 čestica, a korišteno ih je 5 (npr. *Kako bih imao/la za koga živjeti*); 3. očuvanje stabilnosti braka koje sadrži 4 čestice, a korištene su 3 (npr. *Djeca doprinose stabilnosti u braku*) i 4. domoljubna motivacija koja sadrži 3 čestice (npr. *Zbog povećanja nataliteta u Hrvatskoj*). Zbroj odgovora na tvrdnje u pojedinoj vrsti motivacije daje rezultat koji pokazuje izraženost navedene vrste motivacije.

Upitnik roditeljskog ponašanja ili URP (Brković i sur., 2005) razvijen je u četiri forme: dvije za dječje procjene roditeljskog ponašanja (odvojeno za majku – DM i oca – DO) i dvije za roditeljske samoprocjene (majke – M i oca – O). U ovom istraživanju korišten je upitnik za roditelje (samoprocjena).

Upitnik se sastoji od 29 čestica grupiranih u sedam teorijski pretpostavljenih ljestvica, dok su sve ljestvice grupirane u tri velike dimenzije (roditeljska podrška, restriktivna kontrola, popustljivost). Zadatak ispitanika bio je da za pojedinu tvrdnju odgovore koliko je ona točna za njih, odnosno koliko dobro opisuje njihovo ponašanje prema djetetu za koje odgovaraju u upitniku, označavanjem odgovarajućeg broja od 1 do 4, pri čemu je 1 označavao „uopće nije točno za mene“, a 4 „u potpunosti je točno za mene“.

Dimenzija roditeljske podrške sastoji se od 4 ljestvice: toplina (4 čestice, npr. *Pokazujem djetetu da ga volim*), autonomija (4 čestice, npr. *Uvažavam i poštujem svoje dijete kao osobu*), induktivno rezoniranje (5 čestica, npr. *Objašnjavam djetetu kako njegovo ponašanje utječe na druge*) i roditeljsko znanje (4 čestice, npr. *Uvijek znam gdje je moje dijete*). Dimenzija restriktivne kontrole sastoji se od 2 ljestvice: intruzivnost (4 čestice, npr. *Dobro poznajem prijatelje svoga djeteta*) i kažnjavanje (5 čestica, npr. *Vičem kad se dijete loše ponaša*). Dimenzija popustljivosti sastoji se od 3 čestice (npr. *Dijete me lako nagovori na ono što želi*).

Skala tjelesnog nasilja, koja je sastavni dio *Skale taktika rješavanja sukoba roditelja i djeteta (Parent – Child Conflict Tactics Scale, CTSP)*, je skala koju su konstruirali Straus i suradnici (1998; prema Žakula Desnica, 2010). Skala tjelesnog nasilja obuhvaća široki raspon roditeljskog ponašanja koje uključuje tjelesnu agresiju različitog stupnja jačine.

Za potrebe ovog istraživanja skala je prilagođena, tj. tvrdnje su preoblikovane jer su ispitanici roditelji, a ne djeca. Također, tri tvrdnje su za potrebe ovog istraživanja zamijenjene

tvrdnjama koje se odnose na ponašanja koja su učestalija kod roditelja (*Jako ste stisnuli dijete za vrat, Povukli ste dijete za kosu, Uštipnuli ste dijete*). Zadatak roditelja bio je da za svaku tvrdnju procijene koliko se često ponašaju na opisani način prema djetetu za koje daju odgovore u cjelokupnom upitniku.

Ova skala sadrži tri subskale: tjelesno kažnjavanje, tjelesno zlostavljanje i teško tjelesno zlostavljanje. Subskala tjelesnog kažnjavanja sadrži 7 čestica (npr. *Protresli ste dijete*). Subskala tjelesnog zlostavljanja sadrži 4 čestice (npr. *Udarili ste dijete vrlo jako šakom ili nogom*). Subskala teškog tjelesnog zlostavljanja sadrži 2 čestice (npr. *Namjerno ste opekli ili ofurili dijete*). Uz svaku tvrdnju pridružena je ljestvica za odgovore od 5 stupnjeva, na kojoj je procjena 1 označavala da roditelj nikad ne koristi opisano ponašanje, a procjena 5 da se opisano ponašanje javlja vrlo često (dogđa se više puta mjesečno).

3. REZULTATI I INTERPRETACIJA

Ovim istraživanjem željela se ispitati povezanost motivacije za roditeljstvo, roditeljskih odgojnih stilova te učestalosti kažnjavanja djece. Kako bi se provjerila izraženost pojedine vrste motivacije izračunati su ukupni rezultati na pojedinoj vrsti motivacije za svakog sudionika, a deskriptivni podaci tih rezultata za svaku vrstu motivacije prikazani su u Tablici 3. S obzirom na to da su subskele sadržavale različit broj tvrdnji, prosječni rezultati na subskalama nisu direktno usporedivi, pa je informaciju o izraženosti pojedine vrste motivacije moguće dobiti dijeljenjem aritmetičke sredine skale s brojem čestica u skali. Tako se dobiva svojevrsna *prosječna procjena po čestici subskele* koju je moguće uspoređivati među različitim skalama tj. na taj način usporediti izraženost različitih vrsta motivacije za roditeljstvo.

Tablica 3. Deskriptivni podaci rezultata na subskalama Skale motivacije za roditeljstvo (N=90)

Motivacija za roditeljstvo	BR. PITANJA	M	SD	MIN	MAX	PROSJEČNA PROCJENA PO ČESTICI
ALTRUIISTIČKA M.	6	25,9	3,8	14	30	4,3
FATALISTIČKA M.	6	15,7	5,0	6	27	2,6
NARCISTIČKA M.	5	11,8	4,0	5	23	2,4
INSTRUMENTALNA M.						
Potvrđivanje sebe	6	12,4	4,2	6	25	2,1
Produženje obiteljske loze	5	11,6	4,6	5	25	2,3
Očuvanje stabilnosti braka	3	7,6	3,6	3	15	2,5
Domoljubna motivacija	3	4,6	2,5	3	14	1,5

Na cjelokupnom uzorku roditelja (N=90) dobiveno je da je najveća prosječna procjena dana na česticama altruističke motivacije za roditeljstvo, što pokazuje da se sa česticama unutar te skale roditelji slažu u većoj mjeri nego sa česticama preostalih skala. Druga po izraženosti je skala fatalističke motivacije, zatim faktor instrumentalne motivacije - očuvanje stabilnosti braka. Slijedi narcistička motivacija, te produženje obiteljske loze i potvrđivanje sebe kao faktori instrumentalne motivacije, a najniža procjena je dobivena na faktoru domoljubna motivacija.

U istraživanju je planirana analiza izraženosti pojedine motivacije za roditeljstvo s obzirom na spol roditelja. Međutim, prikupljeni podaci uključuju samo 4 muška roditelja pa takvu analizu nije moguće provesti. U Tablici 4. prikazani su, samo za ilustraciju, dobiveni podaci s obzirom na spol roditelja, ali oni nisu dostatni za izvođenje jasnijih zaključaka.

Tablica 4. Deskriptivni podatci rezultata na subskalama Motivacije za roditeljstvo s obzirom na spol ispitanika (N=90)

Motivacija za roditeljstvo	Žensko N=86		Muško N=4	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
ALTRUIISTIČKA M.	26,0	3,9	25,8	3,2
FATALISTIČKA M.	16,0	5,0	18,0	3,9
NARCISTIČKA M.	11,7	4,1	13,8	1,7
INSTRUMENTALNA M.				
Potvrđivanje sebe	12,3	4,2	14,8	4,9
Produženje obiteljske loze	11,4	4,5	16,3	4,3
Očuvanje stabilnosti braka	7,5	3,6	9,0	4,3
Domoljubna motivacija	4,5	2,3	6,3	5,3

Na prikazanim podacima može se primijetiti da je izraženost altruističke motivacije podjednaka kod oba spola, dok su fatalistička i narcistička motivacija nešto izraženije kod muškaraca nego kod žena. Što se tiče faktora instrumentalne motivacije, oni su svi nešto izraženiji kod muškaraca nego kod žena.

Izraženost pojedine vrste motivacije za roditeljstvo ispitana je i s obzirom na stručnu spremu roditelja, koja je grupirana u dvije kategorije: niža i srednja stručna sprema te viša i visoka stručna sprema. Deskriptivni podaci, kao i rezultati provjere statističke značajnosti razlika *t*-testom za nezavisne uzorke, prikazani su u Tablici 5.

Tablica 5. Deskriptivni podatci rezultata na subskalama Motivacije za roditeljstvo s obzirom na obrazovanje roditelja (N=90)

Motivacija za roditeljstvo	SSS i niže N=31		VŠS i više N=59		<i>t</i> (88)	<i>p</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>		
ALTRUIISTIČKA M.	26,2	4,3	25,8	3,6	0,53	>0,05
FATALISTIČKA M.	17,5	4,8	14,8	4,8	2,47	<0,05
NARCISTIČKA M.	13,4	3,9	11,0	3,9	2,77	<0,01
INSTRUMENTALNA M.						
Potvrđivanje sebe	13,2	4,4	12,0	4,1	1,33	>0,05
Produženje obiteljske loze	12,7	5,2	11,1	4,2	1,61	>0,05
Očuvanje stabilnosti braka	8,2	3,9	7,3	3,4	1,20	>0,05
Domoljubna motivacija	5,6	2,9	4,1	2,0	2,93	<0,01

Dobiveni rezultati pokazuju da postoje statistički značajne razlike u izraženosti pojedinih vrsta motivacije između dvije skupine sudionika s obzirom na njihovu stručnu spremu. Fatalistička i narcistička motivacija za roditeljstvo značajno su izraženije kod sudionika niže i srednje stručne spreme nego kod sudionika više i visoke stručne spreme. Također, značajna razlika dobivena je i na rezultatima domoljubne motivacije za roditeljstvo,

opet u smjeru veće izraženosti kod manje obrazovanih sudionika. Kod ostalih vrsta motivacije nije dobivena statistički značajna razlika u rezultatima.

Za svakog sudionika dobiveni su rezultati na pojedinim ljestvicama roditeljskog ponašanja, te na dimenzijama koje čini kombinacija tih ljestvica (roditeljska podrška, restriktivna kontrola i popustljivost). Prosječni rezultati su prikazani u Tablici 6. S obzirom na različit broj čestica u ljestvicama i dimenzijama, one nisu direktno usporedive, pa je informaciju o izraženosti pojedine od njih moguće dobiti dijeljenjem dobivene aritmetičke sredine ljestvice/dimenzije s brojem čestica u njoj. Tako se, kao i kod rezultata na vrstama motivacije za roditeljstvo, dobiva *prosječna procjena po čestici* koju je moguće uspoređivati među ljestvicama/dimenzijama roditeljskog ponašanja. U Tablici 6. prikazani su deskriptivni podaci za ljestvice/dimenzije roditeljskog ponašanja.

Tablica 6. Deskriptivni podatci rezultata na ljestvicama i dimenzijama Upitnika roditeljskog ponašanja (N=90)

	Broj pitanja	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>PROSJEČNA PROCJENA PO ČESTICI</i>
RODITELJSKA PODRŠKA	17	61,5	4,9	3,6
Toplina	4	15,0	1,3	3,8
Autonomija	4	14,7	1,6	3,8
Induktivno rezoniranje	5	17,0	1,9	3,4
Roditeljsko znanje	4	26,5	2,4	6,6
RESTRIKTIVNA KONTROLA	9	19,1	4,2	2,1
Intruzivnost	5	8,8	2,1	1,8
Kažnjavanje	4	10,3	2,8	2,6
POPUSTLJIVOST	3	6,5	1,1	2,2

Iz deskriptivnih podataka vidljivo je kako su roditelji više procjene slaganja davali na pitanjima koja se odnose na ljestvice roditeljske podrške (toplina, autonomija, induktivno rezoniranje i roditeljsko znanje) nego na pitanjima koja se odnose na ljestvice restriktivne kontrole i popustljivosti. Roditelji su najvišu procjenu dali na dimenziji roditeljske podrške, (ljestvica roditeljskog znanja), dok je najniža procjena dana na dimenziji restriktivne kontrole, na ljestvici intruzivnosti. Od ostalih ljestvica roditeljske podrške, jednaka procjena roditelja dobivena je na faktorima topline i autonomije dok je nešto niža procjena dana na ljestvicama induktivno rezoniranje i kažnjavanje te na ljestvici/dimenziji popustljivosti. Kako bi se ispitala povezanost različitih vrsta motivacije za roditeljstvo i dimenzija odgojnog stila, izračunati su koeficijenti korelacije među navedenim rezultatima i prikazani u Tablici 7.

Tablica 7. Koeficijenti korelacije pojedine vrste motivacije i ljestvica/dimenzija odgojnog stila

	Altruistička	Fatalistička	Narcistička	Potvrđivanje sebe	Produženje obitelj. loze	Stabilnost braka	Domoljubna m.
RODITELJSKA PODRŠKA	0,16	-0,10	-0,14	0,01	-0,01	0,04	-0,06
Toplina	0,15	-0,10	-0,15	-0,05	-0,09	0,07	-0,05
Autonomija	0,04	-0,15	-0,17	-0,03	-0,03	-0,02	-0,17
Induktivno rezoniranje	0,15	0,05	0,03	0,12	0,11	0,06	0,10
Roditeljsko znanje	0,16	-0,12	-0,16	-0,02	-0,04	0,02	-0,08
RESTRIKTIVNA KONTROLA	0,16	0,31**	0,34**	0,24*	0,43**	0,18	0,20
Kažnjavanje	0,19	0,24*	0,33**	0,26*	0,41**	0,22*	0,14
Intruzivnost	0,06	0,29**	0,24*	0,13	0,30*	0,07	0,21*
POPUSTLJIVOST	0,10	0,25*	0,24*	0,13	0,25	0,23*	0,11

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Rezultati pokazuju da postoji statistički značajna pozitivna povezanost dimenzije restriktivne kontrole i fatalističke i narcističke motivacije, kao i sa faktorima instrumentalne motivacije - potvrđivanje sebe i produženje obiteljske loze. Drugim riječima, roditelji koji pokazuju višu razinu na navedenim vrstama motivacije (fatalistička, narcistička te motivacija potvrđivanja sebe i produživanje obiteljske loze), viši su na dimenziji restriktivne kontrole (koja uključuje kažnjavanje i intruzivnost). Dobivena je statistički značajna povezanost kažnjavanja (kao dijela dimenzije restriktivne kontrole) s fatalističkom i narcističkom motivacijom te faktorima instrumentalne motivacije - potvrđivanje sebe, produženje obiteljske loze i očuvanje stabilnosti braka. Također, dobivena je značajna povezanost intruzivnosti s fatalističkom i narcističkom motivacijom, te s faktorima instrumentalne motivacije - produženje obiteljske loze i domoljubna motivacija.

Dobivena je statistički značajna pozitivna povezanost dimenzije popustljivosti i fatalističke i narcističke motivacije, te faktora stabilnosti braka. Drugim riječima, roditelji koji pokazuju višu razinu na navedenim motivacijama (fatalistička, narcistička i očuvanje stabilnosti braka), imaju više rezultate na dimenziji popustljivosti. Nije dobivena značajna povezanost dimenzije roditeljske podrške (niti njezinih dijelova) niti s jednom vrstom motivacije za roditeljstvo. Ako izdvojimo rezultate vezane uz altruističku motivaciju (za koju je dobiveno da je najizraženija kod ispitanog uzorka), vidljivo je da nije dobivena značajna povezanost te vrste motivacije niti s jednom ljestvicom/dimenzijom odgojnog stila.

Tablica 8. Deskriptivni podatci rezultata na subskalama Skale tjelesnog nasilja

	BROJ PITANJA	<i>M</i>	<i>SD</i>	MIN	MAX	PROSJEČNA PROCJENA PO ČESTICI
Tjelesno kažnjavanje	7	10,4	2,7	7	19	1,5
Tjelesno zlostavljanje	4	4,1	0,5	4	7	1,0
Teško tjelesno zlostavljanje	2	2,0	0,3	2	4	1,0

U Tablici 8. prikazani su deskriptivni podatci dobiveni na subskalama Skale tjelesnog nasilja kojom se ispitala učestalost tjelesnog kažnjavanja i zlostavljanja djece, te teškog tjelesnog zlostavljanja. Najveću učestalost ima roditeljsko tjelesno kažnjavanje, kojem je prosječna procjena po čestici 1,5, što bi odgovaralo čestini između rijetko i ponekad. Za učestalost tjelesnog zlostavljanja i tjelesnog kažnjavanja prosječne procjene po čestici su 1,0 (što bi odgovaralo odgovoru rijetko). S obzirom na to da su se ponuđeni odgovori na svaku česticu odnosili na učestalost korištenja pojedine vrste opisanog ponašanja, možemo reći da navedene prosječne procjene govore o rijetkom do povremenom korištenju takvih ponašanja kod roditelja djece dobi od 2 do 10 godina. Dakle, iako je Hrvatska među zemljama u kojima je zabranjeno tjelesno kažnjavanje djece, unatoč zakonskim zabranama, opisana vrsta ponašanja i dalje se pojavljuje.

Tablica 9. Procjene učestalosti roditeljske primjene različitih vrsta tjelesnog kažnjavanja

TJELESNO KAŽNJAVANJE	Nikad N (%)	Rijetko N (%)	Ponekad N (%)	Često N (%)	Vrlo često N (%)
Protresli ste dijete.	47 (52,2%)	36 (40%)	7 (7,8%)	-	-
Udarili ste dijete dlanom po stražnjici.	23 (25,6%)	35 (38,9%)	26 (28,9%)	5 (5,6%)	1 (1,0%)
Udarili ste dijete po stražnjici nekim tvrdim predmetom (remenom, kuhačom, šibom...)	76 (84,4%)	11 (12,2)	2 (2,2%)	1 (1,2%)	-
Pljusnuli ste dijete po dlanu, ruci ili nozi.	44 (48,9%)	27 (30,0%)	15 (16,7%)	4 (4,4%)	-
Pljusnuli ste dijete po licu, glavi ili ušima.	62 (68,9%)	27 (30,0%)	1 (1,1%)	-	-
Uštipnuli ste dijete.	78 (86,7%)	12 (13,3%)	-	-	-
Povukli ste dijete za kosu.	74 (82,2%)	14 (15,6%)	1 (1,1%)	1 (1,1%)	-

U Tablici 9. prikazane su procjene dane na česticama subskale tjelesnog kažnjavanja. Rezultati pokazuju da je upotreba tjelesnog kažnjavanja kao odgojne metode relativno česta, tj. pojedine radnje koju opisuju čestice određen postotak roditelja koristi ponekad do često. Ako razmatramo odgovore po česticama, vidimo da se među ponuđenim oblicima ponašanja

najčešće koristi ono opisano u čestici *Udarili ste dijete dlanom po stražnjici*. Na ovu tvrdnju čak 6 (6,6%) roditelja odgovara da to čine često ili vrlo često dok 26 njih (28,9%) kaže da to ponekad čine. Odgovor često dobiven je na još tri čestice - *Udarili ste dijete po stražnjici nekim tvrdim predmetom (remenom, kuhačom, šibom...)*, *Pljusnuli ste dijete po dlanu, ruci ili nozi* i jedan odgovor na čestici *Povukli ste dijete za kosu*. Na čestici *Pljusnuli ste dijete po licu, glavi ili ušima*, najviša procjena je ponekad (1 roditelj tj. 1,1%), a 30% roditelja odgovara da to čini rijetko. Na čestici *Povukli ste dijete za kosu* 14 roditelja je odgovorilo da je to rijetko učinilo, dok je ponekad i često to učinio po jedan roditelj. Na prisutnost tjelesnog kažnjavanja kao odgojne metode upućuju i podatci da je 74,4% roditelja nekada udarilo dijete dlanom po stražnjici te da je 51,1% roditelja nekada pljusnulo dijete dlanom po ruci ili nozi.

Tablica 10. Procjene učestalosti roditeljske primjene različitih vrsta tjelesnog zlostavljanja

TJELESNO ZLOSTAVLJANJE	Nikad N (%)	Rijetko N (%)	Ponekad N (%)	Često N (%)	Vrlo često N (%)
Udarili ste dijete vrlo jako šakom ili nogom	90 (100%)	-	-	-	-
Udarili ste dijete tvrdim predmetom po drugom dijelu tijela osim po stražnjici.	87 (96,7%)	2 (2,2%)	-	1 (1,1%)	-
Gurnuli ste ili srušili dijete na pod.	95 (94,4%)	5 (5,6%)	-	-	-
Namjerno ste prignječili dijete.	88 (97,8%)	1 (1,1%)	1 (1,1%)	-	-

Tjelesno zlostavljanje definira se kao nanošenje neslučajne, tj. namjerne tjelesne povrede. Rezultati prikazani u Tablici 10. pokazuju da manji broj roditelja upotrebljava tjelesno zlostavljanje kao odgojnu metodu. Troje roditelja (3,3% roditelja) nekad je udarilo dijete tvrdim predmetom po drugom dijelu osim po stražnjici. Na pod je gurnulo ili srušilo dijete 5 roditelja, što je 5,6%. Najmanja je učestalost korištenja ponašanja koje upućuje na agresivnije i „teže“ oblike zlostavljanja (čestica *Namjerno ste prignječili dijete*) što pokazuje da takvi oblici ponašanja prema djetetu nisu učestali, ali se u određenom broju slučajeva ponekad događaju. Svi ispitani roditelji su izjavili da nisu nikad udarili dijete vrlo jako šakom ili nogom.

Tablica 11. Procjene učestalosti roditeljske primjene različitih vrsta teškog tjelesnog zlostavljanja

TEŠKO TJELESNO ZLOSTAVLJANJE	Nikad N (%)	Rijetko N (%)	Ponekad N (%)	Često N (%)	Vrlo često N (%)
Jako ste stisnuli dijete za vrat.	89 (97,8%)	1 (1,1%)	1 (1,1%)	-	-
Namjerno ste opekli ili ofurili dijete.	89 (98,9%)	1 (1,1%)	-	-	-

Podaci u Tablici 11. prikazuju procjene učestalosti korištenja teškog tjelesnog zlostavljanja. Dvoje roditelja je nekad jako stisnulo dijete za vrat, što je 2,2%. Jedan roditelj je to napravio rijetko dok jedan to čini ponekad. Jedan roditelj je nekad namjerno opekao ili ofurio dijete. Dobiveni rezultati pokazuju da roditelji i ove oblike ponašanja, koji se smatraju teškim tjelesnim zlostavljanjem, ponekad koriste, pa iako se radi o malenom postotku roditelja, takvi podaci su izrazito zabrinjavajući.

Tablica 12. Koeficijenti povezanosti procjena tjelesnog kažnjavanja i zlostavljanja djece s vrstama motivacije za roditeljstvo i dimenzijama odgojnog stila

	Ukupan rezultat na skali tjelesnog nasilja	Subskala tjelesno kažnjavanje	Subskala tjelesno zlostavljanje	Subskala teško tjelesno zlostavljanje
Altruistička motivacija	0,15	0,18	0,03	-0,03
Fatalistička	0,15	0,21*	-0,06	-0,14
Narcistička	0,18	0,21	0,05	-0,02
Produživanje loze	0,25*	0,27**	0,07	-0,02
Stabilnost braka	0,18	0,20	0,10	-0,13
Domoljubna	-0,01	0,00	-0,01	-0,08
Potvrđivanje sebe	-0,01	0,00	-0,01	-0,08
RODITELJSKA PODRŠKA	-0,17	-0,17	-0,06	-0,08
Toplina	-0,15	-0,18	0,01	-0,06
Autonomija	-0,14	-0,14	-0,08	0,00
Induktivno rezoniranje	-0,08	-0,07	-0,05	-0,12
Roditeljsko znanje	-0,16	-0,16	-0,06	-0,07
RESTRIKTIVNA KONTROLA	0,50**	0,51**	0,29**	0,02
Kažnjavanje	0,57**	0,54**	0,40**	0,15
Intruzivnost	0,23*	0,28**	0,05	-0,17
POPUSTLJIVOST	0,21	0,18	0,23*	-0,07

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Podatci prikazani u Tablici 12. pokazuju povezanost pojedine vrste motivacije i procjena učestalosti tjelesnog kažnjavanja i zlostavljanja djece. Ukupan rezultat na Skali tjelesnog nasilja značajno je povezan s faktorom instrumentalne motivacije – produživanje loze, te restriktivnom kontrolom (kao cjelokupnom dimenzijom, ali i njenim dijelovima). Kad gledamo zasebno subskalu tjelesnog kažnjavanja, rezultati na njoj su značajno povezani s rezultatima na faktoru instrumentalne motivacije za roditeljstvo - produživanje obiteljske loze. Također, roditelji koji su postigli veći rezultat na fatalističkoj motivaciji za roditeljstvo pokazuju veći rezultat na subskali tjelesnog kažnjavanja, no fatalistička motivacija za roditeljstvo nije značajno povezana s rezultatima na skali tjelesnog zlostavljanja i teškog tjelesnog zlostavljanja. Dobivena je statistički značajna umjerena pozitivna povezanost dimenzije restriktivne kontrole i subskale tjelesnog kažnjavanja te niska, ali statistički značajna povezanost ove dimenzije s tjelesnim zlostavljanjem. Nadalje, dobivena je statistički značajna

umjerena pozitivna povezanost ljestvice kažnjavanja sa subskalama tjelesnog kažnjavanja i niska, ali značajna povezanost te ljestvice sa subskalom tjelesnog zlostavljanja. Također, dobivena je niska, ali statistički značajna pozitivna povezanost ljestvice intruzivnost s ukupnim rezultatom na Skali tjelesnog nasilja i subskalom tjelesnog kažnjavanja. Nije dobivena povezanost dimenzije roditeljske podrške, niti njenih dijelova, niti s ukupnim rezultatom na Skali tjelesnog nasilja niti sa njenim subskalama. Nije dobivena povezanost dimenzije popustljivosti niti s ukupnim rezultatom na Skali tjelesnog nasilja niti sa njenim subskalama. Također, treba naglasiti da subskala teškog tjelesnog zlostavljanja nije značajno povezana niti s jednom vrstom motivacije za roditeljstvo, kao niti s jednom ljestvicom/dimenzijom roditeljskog stila.

4. RASPRAVA

Jedan od ciljeva ovog rada bio je utvrditi koja je vrsta motivacije najizraženija kod roditelja djece u dobi od 2 do 10 godina. Pojam roditeljstva širok je i kompleksan za opisati, te mu se pri uporabi često ne može prepoznati pravo značenje ni smisao. Kao što je u uvodu rečeno, motivaciju za roditeljstvo nije lako istraživati jer se pokazalo da ljudi teško opisuju osobne razloge zašto žele imati djecu. Pretpostavlja se da je to zbog toga što se radi o vrlo intimnom području života ili možda pojedinci ni sami nisu osvijestili razloge takvih želja. U ovom istraživanju se pretpostavilo da će najizraženija motivacija za roditeljstvo biti upravo altruistička, koju autori Lacković-Grgin i Vitez (1997) opisuju kao motivaciju u kojoj osobe žele imati djecu kako bi im pružili ljubav i zaštitu, te da bi se imali o kome brinuti. Dobiveni rezultati potvrdili su postavljenu hipotezu i pokazuju da je od ispitanih vrsta motivacije za roditeljstvo, kod roditelja djece u dobi od 2 do 10 godina, altruistička motivacija zaista najizraženija. Ovi rezultati su djelomično u skladu s istraživanjem koje su proveli Babačić i Petani (2010) u kojem je ispitivana motivacija za roditeljstvo studenata zadarskog Sveučilišta ($N=170$). U tom istraživanju se također altruistička vrsta motivacije pokazala najizraženijom. Treba imati na umu da su u tom istraživanju ispitanici bili studenti, za koje se pretpostavlja da još uvijek nisu roditelji, dok su sudionici ovog istraživanja upravo roditelji. S obzirom na to da se studenti nalaze u dobi u kojoj u određenoj mjeri vjerojatno razmišljaju o budućnosti i osnivanju obitelji i roditeljstvu, pretpostavljamo da rezultati mogu u određenoj mjeri biti uspoređeni.

Drugim postavljenim problemom željelo se ispitati razlikuju li se vrste motivacije za roditeljstvo s obzirom na spol i razinu obrazovanja roditelja. Zbog nedostatka muških ispitanika u uzorku, rezultati su za varijablu spola prikazani na razini trendova, dok je postojanje razlika s obzirom na stručnu spremu roditelja bilo statistički provjereno. Dobiveni rezultati pokazali su kako je i kod ženskog ($N=86$) i kod muškog ($N=4$) spola najizraženija altruistička motivacija. U ranije spomenutom istraživanju (Babačić i Petani, 2010) također je dobiveno da je altruistička motivacija više izražena kod studentica nego kod studenata. Nadalje, u tom je istraživanju kod studenata dobiven značajno viši rezultat na subskali potvrđivanja sebe u odnosu na studentice, što je sukladno rezultatima ovog istraživanja na roditeljima. S obzirom na premali broj muških ispitanika u ovom istraživanju, ne možemo donositi zaključke vezane uz razlike prema spolu, pa se preporučuje provođenje daljnjih istraživanja koja bi detaljnije ispitala postojanje razlika u izraženosti različitih vrsta motivacije kod pojedinog spola.

U provedenom istraživanju su ispitanici prema stručnoj spremi grupirani u dvije kategorije: srednja i niža stručna sprema te viša i visoka stručna sprema. Pretpostavka vezana uz drugi postavljeni problem bila je da će osobe srednje i niže stručne spreme imati izraženiju fatalističku i narcističku motivaciju te da će kod njih biti izraženiji faktori instrumentalne motivacije za roditeljstvo. Rezultati istraživanja potvrđuju ovu pretpostavku. Dobiveno je da su fatalistička i narcistička motivacija za roditeljstvo značajno izraženije kod sudionika niže i srednje stručne spreme nego kod sudionika visoke i više stručne spreme. Ovi rezultati su u skladu s onima dobivenim u istraživanju autora Lacković-Grgin i Vitez (1997), koji pokazuju da je obrazovni status značajan prediktor fatalističke i narcističke motivacije.

Treći problem istraživanja bio je ispitati povezanost različitih vrsta motivacije za roditeljstvo i ljestvica/dimenzija roditeljskog ponašanja. Prilikom analize podataka možemo analizirati tri velike dimenzije roditeljskog ponašanja – popustljivost, restriktivna kontrola i roditeljska podrška, ali i ljestvice koje sadrže te dimenzije (točnije dvije od njih - restriktivna kontrola i roditeljska podrška). Pretpostavljalo se da će altruistička motivacija biti povezana s dimenzijom roditeljske podrške dok će faktori instrumentalne motivacije, narcistička motivacija i fatalistička motivacija biti povezani s dimenzijom restriktivne kontrole. Također, pretpostavljalo se da će dimenzija popustljivost biti povezana s fatalističkom motivacijom. Dobiveni rezultati nisu potvrdili postavljene pretpostavke. Naime, nije dobivena značajna povezanost dimenzije roditeljske podrške (niti njenih dijelova) i altruističke motivacije. Moguće objašnjenje ovakvih rezultata je da su se svi roditelji slagali sa česticama koje se odnose na dimenziju odgojnog stila - roditeljsku podršku, bez obzira na to koja im je bila dominantna vrsta motivacije.

Nadalje, dobivena je statistički značajna niska do umjerena pozitivna povezanost dimenzije popustljivosti i fatalističke motivacije, što nam potvrđuje postavljenu hipotezu. Moguće objašnjenje ovakvih rezultata kod povezanosti dimenzije popustljivosti i fatalističke motivacije su karakteristična ponašanja i razmišljanja roditelja odnosno njihova „bлагost“ u odgoju, što možemo vidjeti iz čestica popustljivosti *Dijete me lako nagovori na ono što želi, Popustim kada se dijete usprotivi mojem zahtjevu* te čestica fatalističke motivacije *Prirodno je imati djecu, Želim imati djecu zato što "to tako treba biti"*. Roditelji za koje je karakterističan popustljiv stil odgoja viši su na fatalističkoj motivaciji možda iz razloga svoje blagosti u odgoju i ravnodušnosti koja onda utječe na motivaciju, takvi roditelji smatraju da je imati djecu „normalno“ i da to tako treba biti, te se vjerojatno takvi stavovi odražavaju u njihovom odgoju koji rezultira popustljivošću ali ipak takvi roditelji imaju dozu topline u odnosu prema djetetu.

Rezultati također pokazuju da je dimenzija restriktivne kontrole povezana s fatalističkom i narcističkom motivacijom, te faktorima potvrđivanje sebe i produženje obiteljske loze. Moguće objašnjenje ovakvih rezultata su također karakteristična ponašanja i razmišljanja roditelja, te stil odgoja koji uključuje kontrolu. Moguće je da roditelji koji misle da je odgoj nešto univerzalno i da je prirodan slijed života imati dijete, te da je dijete zapravo „produžetak“ njih samih, ujedno smatraju i da je opravdano kontrolirati i upravljati životom svog djeteta. Provedenim istraživanjem djelomično smo potvrdili postavljenu hipotezu.

Kvaliteta roditeljstva povezuje se s različitim aspektima razvoja, ponašanjem djeteta, akademskim postignućem, moralnim rasuđivanjem i osobinama ličnosti. Iako je roditeljstvo uvjetovano različitim čimbenicima, sigurnost i ljubav koju roditelji pružaju djetetu, čine osnovu njegova psihičkog zdravlja i zadovoljstva. S obzirom na to da nema puno istraživanja vezanih uz ovu temu, potrebna su detaljnija ispitivanja kako bi se što preciznije mogle povezati dimenzije roditeljskog ponašanja i različiti aspekti motivacije za roditeljstvo.

Četvrti postavljeni problem istraživanja odnosio se na ispitivanje povezanosti tjelesnog kažnjavanja i pojedine dimenzije roditeljskog ponašanja (popustljivost, restriktivna kontrola, roditeljska podrška) te vrste motivacije za roditeljstvo. Pretpostavljalo se da će tjelesno nasilje (bilo da se radi o kažnjavanju ili zlostavljanju) biti pozitivno povezano s dimenzijom restriktivne kontrole, a negativno povezano s dimenzijama popustljivosti i roditeljske podrške. Velki i Bošnjak (2012) navode da su tolerantni stavovi prema upotrebi tjelesnog kažnjavanja odnosno, slaganje s tvrdnjama da je tjelesno kažnjavanje samo odgojna metoda i njegovo opravdavanje, značajan činitelj rizika za nasilno ponašanje i za tjelesno zlostavljanje. Tjelesno kažnjavanje i zlostavljanje, uz to što krši djetetova ljudska prava, povezano je i s nizom nepovoljnih razvojnih ishoda. Rezultati istraživanja Vranić i suradnika (2002) na uzorku od 505 studenata različitih fakulteta u Zagrebu pokazali su da je oko 25% studenata u djetinjstvu ponekad svjedočilo tjelesnom nasilju u obitelji, a oko 7% njih učestalo je svjedočilo tjelesnom nasilju. Ovi podaci su zabrinjavajući, posebno kad ih se razmotri u kontekstu rezultata istraživanja Bilić i Zloković (2004) koji navode porast tjelesnog kažnjavanja od 10% godišnje na razini Republike Hrvatske.

Rezultati ovog istraživanja pokazuju kako roditelji koji su sudjelovali u istraživanju izjavljuju da najčešće koriste postupke poput udaranja djeteta dlanom po stražnjici, udaranja djeteta po stražnjici nekim tvrdim predmetom ili udaranja po ruci, nozi ili drugom dijelu tijela. Ono što je posebno zabrinjavajuće je da roditelji ponekad koriste i teške postupke kažnjavanja, iako ne često. Postupci teškog tjelesnog kažnjavanja koji se ipak nekada javljaju su udarac tvrdim predmetom po drugom dijelu tijela osim po stražnjici, guranje djeteta što može dovesti

da se dijete sruši na pod, povlačenje djeteta za kosu. Također, podaci pokazuju da se kod nekoliko roditelja javljaju i ponašanja teškog tjelesnog zlostavljanja. Kao što je i ranije navedeno, Hrvatska je zemlja u kojoj se zabranjeno bilo kakvo tjelesnog kažnjavanje, no ipak smo svjedoci da je ono i dalje prisutno u odgoju djece. Iako je postotak roditelja koji takve postupke čini relativno malen, zabrinjavajuće je da se oni uopće javljaju i pokazuje nam da i dalje kao društvo trebamo raditi na tome da se fizičko nasilje prema djeci u potpunosti ukloni.

U istraživanju tjelesnog nasilja roditelja nad djecom koje je provela Žakula Desnica (2010), primjenom Skale tjelesnog nasilja na učenicima sedmih i osmih razreda iz 23 osnovne škole na području grada Rijeke utvrđeno je da 32,3% očeva i 31,8% majki tjelesno kažnjava svoju djecu, 21,4% očeva i 22,4% majki tjelesno zlostavlja djecu, dok ih teško tjelesno zlostavlja 4,8% očeva i 5,8% majki. U ovom istraživanju najveća učestalost dobivena je za roditeljsko tjelesno kažnjavanje (prosječna vrijednost 1,5), dok su učestalosti tjelesnog zlostavljanja i tjelesnog kažnjavanja jednake (1,0). Istraživanje Velki i Bošnjak (2012) također primjenom Skale tjelesnog nasilja na učenicima osnovnih škola, pokazalo je još više procjene učestalosti korištenja tjelesnog nasilja nego su dobiveni u ovom istraživanju. Moguće objašnjenje takvih rezultata je da se učestalost fizičkog nasilja povećava s dobi djece. S obzirom na to da su u ovom istraživanju ispitivani roditelji djece od 2 do 10 godina, što je relativno širok dobni raspon, bilo bi korisno u daljnjim istraživanjima ispitati razlike u učestalosti nasilja s obzirom na dob djece.

U ovom istraživanju je ispitana i povezanost pojedinih dimenzija roditeljskog ponašanja s učestalosti tjelesnog nasilja. Utvrđena je statistički značajna niska do umjerena pozitivna povezanost restriktivne kontrole i tjelesnog kažnjavanja te tjelesnog zlostavljanja, što potvrđuje postavljenu pretpostavku da će fizičko kažnjavanje biti pozitivno povezano s dimenzijom restriktivne kontrole. Vjerojatno je u pozadini ovakve povezanosti činjenica da roditelji koji žele veću kontrolu nad ponašanjem svoje djece primjenjuju i „jače“ metode njihova discipliniranja, koje ponekad uključuju i korištenje tjelesnog nasilja. Također, dimenzija restriktivne kontrole uključuje i ljestvicu kažnjavanje, pa je povezanost te ljestvice i korištenja postupaka tjelesnog nasilja očekivana.

Nije potvrđena pretpostavljena negativna povezanost tjelesnog kažnjavanja i dimenzija popustljivosti i roditeljske podrške. Pretpostavljalo se da će roditelji koji su topliji i popustljiviji prema svojoj djeci u puno manjoj mjeri koristiti oblike discipliniranja koji uključuju tjelesno nasilje. Međutim, dimenzija popustljivosti se pokazala pozitivno povezana sa subskalom tjelesnog zlostavljanja. Moguće je da roditelji koji previše popuštaju svojoj djeci i nemaju uspostavljen odnos autoriteta prema njima, ponekad u nemoći i zbog nedostatka drugih načina

i ideja kako provesti disciplinu ili „dovesti dijete u red“, pribjegavaju postupcima koji se mogu okarakterizirati kao tjelesno zlostavljanje. Rezultatima istraživanja dobili smo da je dvoje roditelja jako stisnulo dijete za vrat. Jedan roditelj je to napravio rijetko dok jedan to čini ponekad. Također, jedan roditelj je namjerno opekao ili ofurio dijete. Dobiveni rezultati pokazuju da roditelji i ove oblike ponašanja, koji se smatraju teškim tjelesnim zlostavljanjem, ponekad koriste.

Rezultati ovog istraživanja u skladu su s istraživanjem koje u Hrvatskoj provela Pećnik (2006) u kojem je na uzorku studenata njih 93% bar jednom doživjelo neki oblik tjelesnog nasilja roditelja do svoje osamnaeste godine. U istom istraživanju 20% studenata kao najteži oblik tjelesnog nasilja izdvojilo je roditeljsku pljusku, a 19% njih navelo je roditeljski udarac predmetom po stražnjici. Usporedimo li te rezultate s rezultatima ovog istraživanja, možemo uočiti da je najčešći oblik kažnjavanja upravo udaranje po stražnjici, i iz perspektive roditelja i iz perspektive djece. Istraživanja iz Sjedinjenih Američkih Država govore da 22% roditelja tuče djecu ispod 1 godine, 90% roditelja tuče djecu između 3 i 4 godine, 75% roditelja tuče djecu između 9 i 10 godina, a 20% roditelja tuče adolescente (Buljan-Flander i Kocijan-Hercigonja, 2003). Ako te rezultate usporedimo s rezultatima ovog istraživanja u kojem su ispitanici roditelji djece u dobi od 2 do 10 godina i u kojem je također dobivena relativno visoka zastupljenost tjelesnog kažnjavanja, možemo zaključiti da protekom godina (od 2003. do 2020.) nije smanjena učestalost tjelesnog kažnjavanja djece. Dapače, rezultati nekih istraživanja (npr. Bilić i Zloković, 2004) upućuju na to da postoji tendencija porasta pojave tjelesnog kažnjavanja od 10% godišnje u Republici Hrvatskog.

O tome kako korištenje tjelesnog nasilja može djelovati na djecu i kakve posljedice ima na odnos roditelja i djece možda najbolje govori podatak iz istraživanja koje su proveli Bilić i Zloković (2004) u kojem je dobiveno da ispitanici (punoljetne osobe) kao najtežu posljedicu roditeljskog tjelesnog kažnjavanja navode narušenu kvalitetu odnosa s roditeljima, odnosno gubitak povjerenja i poštovanja, a nakon toga i narušen psihički i tjelesni integritet. To upućuje na to da posljedice određenih roditeljskih ponašanja mogu biti dugoročne i naškoditi odnosu djeteta s roditeljem. Moguće posljedice učestalog nasilja mogu biti strah od vlastitih roditelja i povlačenje u sebe što može utjecati na daljnju socijalizaciju djeteta.

Autorice Velki i Bošnjak (2012) na temelju istraživanja provedenog 1995. godine na uzorku od četiristotinjak obitelji, navode da postoji četiri puta veća vjerojatnost da su djeca koja se često agresivno ponašaju bila izloženija strogom tjelesnom kažnjavanju od djece koja se rijetko ponašaju agresivno. Djeca uz svoja osnovna prava da budu nahranjena, odjevena, udomljena ili zaštićena imaju i pravo biti usmjeravana odgovarajućim roditeljskim

ponašanjima, imaju pravo griješiti i biti disciplinirana bez da pritom budu tjelesno kažnjena odnosno tjelesno ili emocionalno zlostavljana (Velki i Bošnjak, 2012). Rezultati ovog i sličnih istraživanja pokazuju nam da zaista roditeljski postupci mogu imati dugoročne posljedice i djelovati na kasnije ponašanje djece. Upravo je zato važno stalno raditi na osvještavanju i roditelja i okoline o mogućim posljedicama takvih postupaka, te nastaviti ispitivati učestalost tjelesnog nasilja, kako bi se bolje razumjelo kada se i pod kojim uvjetima javlja, kako je povezano s osobinama samog roditelja i osobinama djeteta, te kako se može smanjiti. Saznanja dobivena istraživanjima i mogu koristiti za podučavanje roditelja o kvalitetnijim i boljim načinima discipliniranja djece te kroz praktičnu primjenu (npr. radionice za roditelje) podučiti roditelje tehnikama kontrole emocija. Provedenim istraživanjem je utvrđeno da su fatalistička motivacija i faktor instrumentalne – produživanje obiteljske loze, najviše povezani s korištenjem tjelesnog nasilja prema djeci, pa možda ispitivanjem motivacije za roditeljstvo kod mladih koji se spremaju zasnovati obitelj možemo prevenirati određena ponašanja. Moguće je upravo rezultate na motivaciji za roditeljstvo iskoristiti za prepoznavanje roditelja koji imaju najveći rizik od korištenja nasilja prema djeci te različitim radionicama ili predavanjima namijenjenim upravo njima pokušati učestalost nasilja smanjiti.

4.1 Uočeni problemi tijekom istraživanja

Tijekom istraživanja uočeno je nekoliko problema. Prvobitno je istraživanje trebalo biti provedeno u dva dječja vrtića, no zbog situacije s pandemijom COVID-a-19 i donesenih epidemioloških mjera, istraživanje je provedeno putem interneta, tj. Google obrasca. Upitnik je postavljen u nekoliko Facebook grupa odgojitelja i roditelja, a kako su većina članova žene, nije prikupljen dovoljan broj muških ispitanika, što vjerojatno ne bi bio slučaj da je istraživanje provedeno u dječjim vrtićima. Također, upitnik su rješavali samo roditelji koji se koriste internetom, što nije reprezentativno za sve roditelje, jer još uvijek postoji velik broj onih koji se ne koriste internetom i/ili nemaju svoj profil na korištenoj društvenoj mreži. Međutim, provedba istraživanja na ovaj način ima i prednosti, jer se u kraćem vremenu može ispitati veći broj osoba nego je to slučaj s ispitivanjem koje se provodi na drugačiji način.

Jedno od ograničenja provedenog istraživanja je nedovoljno raznolik uzorak s obzirom na demografske karakteristike roditelja koji su sudjelovali. Naime, roditelji koji su sudjelovali su većinom imali djecu mlađe dobi (i za njih odgovarali na upitnik), pa ne možemo reći da bi rezultati bili jednaki da smo imali veći broj roditelja starije djece. Također, treba imati na umu da se u ispitivanjima koja se odnose na roditeljska ponašanja, a posebno na korištenje tjelesnog

nasilja, ispituje osjetljivo područje života zbog čega ispitanici mogu biti neskloni iskrenom odgovaranju. Vjerojatno je kod određenog broja ispitanika, iako je ispitivanje bilo anonimno, došlo do „uljepšavanja“ odgovora jer nisu htjeli priznati da koriste postupke koji se mogu smatrati nepoželjnima ili pak da su motivirani nekim razlozima koji se mogu smatrati manje poželjnima. To nam govori da je situacija vezana uz učestalost korištenja tjelesnog kažnjavanja i zlostavljanja potencijalno i puno ozbiljnija. Zbog svega navedenog preporučuje se daljnje ispitivanje ove teme, na većim i raznolikijim uzorcima, uz detaljnije ispitivanje odnosa roditelja i djeteta (načina komunikacije, ponašanja djeteta prema roditelju i slično).

5. ZAKLJUČAK

U provedenom istraživanju ispitivana je izraženost pojedine vrste motivacije za roditeljstvo kod roditelja djece u dobi od 2 do 10 godina te povezanost tih motivacija sa dimenzijama odgojnih stilova i korištenjem fizičkog (tjelesnog) kažnjavanja djece. Rezultati istraživanja pokazuju sljedeće:

1. Kod roditelja djece u dobi od 2 do 10 godina, koji su sudjelovali u istraživanju, najizraženija je altruistička motivacija za roditeljstvo, što potvrđuje postavljenu pretpostavku istraživanja.
2. Fatalistička i narcistička motivacija za roditeljstvo značajno su izraženije kod sudionika niže i srednje stručne spreme nego kod sudionika visoke i više stručne spreme. Također, značajna razlika dobivena je i na rezultatima domoljubne motivacije za roditeljstvo, opet u smjeru veće izraženosti kod manje obrazovanih sudionika. Kod ostalih vrsta motivacije nije dobivena statistički značajna razlika u rezultatima.
3. Nije dobivena pretpostavljena povezanost dimenzije roditeljske podrške i altruističke motivacije. Dobivena je statistički značajna povezanost fatalističke i narcističke motivacije, te faktora instrumentalne motivacije, potvrđivanje sebe i produživanje obiteljske loze, s dimenzijom restriktivne kontrole. Dobivena je statistički značajna pozitivna povezanost dimenzije popustljivosti i fatalističke i narcističke motivacije, te faktora stabilnosti braka.
4. Istraživanjem je dobiveno da je najveća učestalost roditeljskog tjelesnog kažnjavanja, zatim tjelesnog zlostavljanja i teškog tjelesnog zlostavljanja. Dobivena je statistički značajna umjerena pozitivna povezanost dimenzije restriktivne kontrole i subskale tjelesnog kažnjavanja te niska, ali značajna povezanost ove dimenzije s tjelesnim zlostavljanjem. Nadalje, dobivena je statistički značajna umjerena pozitivna povezanost ljestvice kažnjavanja sa subskalom tjelesnog kažnjavanja i niska, ali značajna povezanost te ljestvice sa subskalom tjelesnog zlostavljanja. Također, dobivena je niska, ali statistički značajna pozitivna povezanost ljestvice intruzivnost s ukupnim rezultatom na Skali tjelesnog nasilja i subskalom tjelesnog kažnjavanja. Nije dobivena povezanost Skale tjelesnog nasilja niti njenih subskala s dimenzijama popustljivosti i roditeljske podrške.

Potrebna su daljnja istraživanja ove teme na većim uzorcima, s više ispitanika pojedinih dobnih kategorija, razine obrazovanja i različitog bračnog statusa, te roditelja djece različitih dobi kako bi se ovi odnosi detaljnije ispitali.

6. LITERATURA

Aračić, P. i Nikodem, K. (2000). Važnost braka i obitelji u hrvatskom društvu. *Bogoslovna smotra*, 70(2), 291-311.

Babačić, A. i Petani, R. (2010). Motivacija za roditeljstvo kod studenata Sveučilišta u Zadru. *Acta Iadertina*, 7(1), 33-40.

Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95.

Bezić, Ž. (1977). Što znači odgajati? *Obnovljeni život: časopis za filozofiju i religijske znanosti*, 3(4), 333-344.

Bilić, P. i Bilić, V. (2013). Učestalost i povezanost različitih oblika roditeljskog kažnjavanja s osjećajima i reakcijama djece. *Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja*, 11(2), 215-234.

Bilić, V. i Zloković, J. (2004). *Fenomen maltretiranja djece*. Zagreb: Naklada Ljevak.

Brajša-Žganec, A. (2003). *Dijete i obitelj – emocionalni i socijalni razvoj*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Brković, I., Keresteš, G., Kuterovac Jagodić, G. i Lugomer-Armano, G. (2005). *Developments of new parental behaviour questionnaire. Preliminary results*. Poster Presented at Alps-Adria Conference in Psychology, June, 2-4, Zadar, Croatia.

Buljan-Flander, G. i Kocijan-Hercigonja, D. (2003). *Zlostavljanje i zanemarivanje djece*. Zagreb: Marko M.

Čorkalo-Biruški, D. (2009). *Primijenjena psihologija: pitanja i odgovori*. Zagreb: Školska knjiga.

Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (1999). Želja za djecom i apstinencija od djece: odrednice, korelati i mogućnosti društvene intervencije. *Revija za socijalnu politiku*, 6(3), 241-258.

Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

Delač Hrupelj, J., Miljković, D. i Lugomer Armano, G. (2000). *Lijepo je biti roditelj: priručnik za roditelje i djecu*. Zagreb: Creativa.

Deutsch, F. M. (2001). Equally shared parenting, *Current Directions in Psychological Science* 10, 25-28.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2011). *Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2011*. dostupno 4.8.2020 na http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2011/SLJH2011.pdf

Fišer, S., Marković, N., Radat, K. i Ogresta, J. (2006). „ZA“ i „O“ *jednoroditeljskim obiteljima*. Zagreb: Udruga za unapređenje kvalitete življenja LET.

Hoffman, L. W. i Hoffman, M. (1973). The Value of Children to Parents. U: J. T. Fawcett (ur.), *Psychological Perspectives on Population*. New York: Basic Books.

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. dostupno 24.8.2020. na <https://www.lzmk.hr/izdanja/leksikoni/89-leksikon-antuna-gustava-matosa>

Jakšić, Ž. i Jureša, V. i sur. (2000). *Socijalna medicina*. Zagreb: Medicinska naklada.

Kazneni zakon (2011, 2012, 2015). Narodne novine, 125/2011., 144/2012., 56/2015., 61/2015.

Lacković-Grgin, K. i Vitez, S. (1997). Predikcija Rabinovih kategorija motivacije za roditeljstvo. *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 36(13), 43-62.

Lacković-Grgin, K. i Vitez, S. (2002). Skala motivacije za roditeljstvo. U: Lacković-Grgin, K., Prorković, A., Čubela, V. i Penezić, Z. (ur.). *Zbirka psihologijskih skala i upitnika*. Sv. 1. (63-66), Zadar: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zadru.

Lacković-Grgin, K. (2011). Doživljaj i praksa roditeljstva u različitim životnim razdobljima. *Društvena istraživanja*, 20(4 (114)), 1063-1083. dostupno 9.10.2020. na <https://hrcak.srce.hr/>

Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb: Mali profesor.

Ljubetić, M. (2012). *Nosi li dobre roditelje rođa?!*. Zagreb: Profil.

Macuka, I. (2010). Osobne i kontekstualne odrednice roditeljskog ponašanja. *Suvremena psihologija*, 13(1), 63-81.

Maleš, D. i Kušević, B. (2008). Kako djeca doživljavaju kažnjavanje u obitelji?. *Dijete i društvo – časopis za promicanje prava djeteta*, 1/2, 49-70.

Maleš, D. i Kušević, B. (2011). Nova paradigma obiteljskog odgoja. U D. Maleš (Ur.) *Nove paradigme ranog odgoja* (41-66). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju.

Martin C. A. i Colbert, K. K. (1997). *Parenting-a life span perspective*. New York: The McGraw-Hill Companies Inc.

Novosel, K. (2006). *Stavovi roditelja prema tjelesnom kažnjavanju djece*. Neobjavljeni diplomski rad. Zagreb: Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Obiteljski zakon (2015). Narodne novine, 103/2015.

Odbor za prava djeteta UN-a. (2006). General Comment No 8. The right of the child to protection from corporal punishment and other cruel or degrading forms of punishment, CRC/C/GC/8.

dostupno 9.10.2020. na <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/general-comment-no-8-2006-right-child-protection-corporal-punishment-and-other-cruel-or>

Pećnik, N. (2003). *Međugeneracijski prijenos zlostavljanja djece*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Pećnik, N. (2006). Prilog odbacivanju tjelesnog kažnjavanja djece. *Dijete i društvo*. 8(1), 177-199.

Pećnik, N. i Starc, B. (2010). *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku.

Rabin, A. I. (1965). Motivation for Parenthood. *Journal of Projective Techniques and Personality Assessment*, 29(4),405-413.

Raboteg-Šarić, Z., Pećnik, N. i Josipović, V. (2003). *Jednoroditeljske obitelji: osobni doživljaj i stavovi okoline*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.

Rajter, M., Trbus, M. i Pećnik, N. (2016). Socio-demografske odrednice stava prema tjelesnom kažnjavanju djece. *Ljetopis Socijalnog Rada*, 23(2), 211-234.

Rosić, V. (1998). *Obiteljska pedagogija*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.

Rosić, V. (2005). *Odgoj – obitelj – škola*. Rijeka: Naklada Žagar.

Stevanović, M. (2000). *Obiteljska pedagogija*. Varaždinske Toplice: Tonimir.

Townes, D. D., Campbell, F. L., Beach, L. R. i Martin, D. C. (1976). Birth-planning values and decisions: Preliminary findings. U: Newman, S. H. i Thompson, V. (1976.) *Population Psychology: Research and Educational Issues*. USA: Center for Population Research Monograph.

Tucak Junaković, I., Ahmeti, I. (2011). Motivacija za roditeljstvo i briga za mlade naraštaje u mlađih i sredovječnih roditelja. Sveučilište u Zadru. *Društvena istraživanja*, 21 (2 (116)), 363-382. dostupno 9.10.2020. na <https://hrcak.srce.hr/>

Vasta, R., Haith, m. i Miller, S. (2005). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Velki, T. i Bošnjak, M. (2012). Povezanost roditeljskih odgojnih postupaka s tjelesnim kažnjavanjem djece. *Život i škola*, 2(28), 63-82.

Vidović, L. (2008). Tjelesno kažnjavanje djece u obitelji. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 1, 303-318.

Vranić, A., Karlović, A. i Gabelica, D. (2002). Incidencija zlostavljanosti u djetinjstvu na uzorku zagrebačkih studenata. *Suvremena psihologija*, 5(1), 53-68.

Vukasović, A. (1994). *Obitelj – vrelo i nositeljica života*. Zagreb: Hrvatski katolički zbor „MI“.

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (2009, 2010). Narodne novine, 137/2009., 14/2010., 60/2010.

Žakula Desnica, T. (2010). *Tjelesno nasilje roditelja nad djecom*, Daniela Šincek (Ur.), III. znanstveno-stručni skup posvećen pitanjima nasilja Psihosocijalni aspekt nasilja u suvremenom društvu – izazov obitelji, školi i zajednici (187-201). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet.

7. PRILOZI

7.1 Upitnik korišten u istraživanju

Upitnik – *POVEZANOST MOTIVACIJE ZA RODITELJSTVO I ODGOJNIH POSTUPAKA RODITELJA*

Poštovani/a,

pred Vama je upitnik čiji je cilj ispitati povezanost motivacije za roditeljstvo i odgojnih postupaka roditelja kod djece predškolske i školske dobi. Provodi se u svrhu prikupljanja podataka potrebnih za izradu diplomskog rada studentice Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku.

Molim roditelje koji imaju barem jedno dijete u dobi od 2 do 10 godina da odgovore na upitnik, što iskrenije mogu. Popunjavanjem upitnika pristajete na istraživanje. Napominjem da će se podaci analizirati isključivo na grupnoj razini i da je sudjelovanje anonimno te da u bilo kojem trenutku možete odustati od ispitivanja.

Još jednom Vas molim da budete što iskreniji pri odgovaranju na pitanja.

Ako imate bilo kakvih pitanja u vezi istraživanja, odgovore možete dobiti slanjem e-maila na adresu: dorica363@gmail.com

Hvala Vam na izdvojenom vremenu i pomoći!

1. **Spol:**

- a) Ž
- b) M

2. **DOB:**

- a) 20-30
- b) 31-40
- c) 41-50
- d) 50+

3. **BRAČNI STATUS:**

- a) Udana / oženjen
- b) Izvanbračna zajednica
- c) Samac

- d) Rastavljen/a
- e) Udovac / udovica

4. ZAVRŠENO OBRAZOVANJE

- a) Osnovna škola ili manje
- b) Srednja škola
- c) Fakultet ili viša škola
- d) Poslijediplomski studij

5. JESTE LI ZAPOSLENI;

- a) Da
- b) Ne

6. KOLIKO IMATE DJECE?

_____

7. KOLIKO STE GODINA IMALI KAD STE DOBILI PRVO DIJETE?

_____

Molim Vas da na sljedeća pitanja odgovorite imajući na umu svoje dijete u dobi od 2 do 10 godina (ako imate više djece te dobi odaberite jedno i odgovarajte za njega do kraja upitnika).

1. DOB DJETETA

_____

2. SPOL DJETETA

_____

3. DIJETE IDE U...

- a) Dječji vrtić
- b) Škola
- c) Ništa od navedenog

Postoji puno razloga zbog kojih ljudi imaju djecu. Slijedi lista tvrdnji koja opisuje neke od mogućih razloga za roditeljstvo. Molim Vas da uz svaku tvrdnju označite koliko se slažete s navedenim razlogom tj. koliko se tvrdnja odnosi na Vas.

- 1. Djeca su smisao života.**
  - a) Uopće se ne slažem
  - b) Donekle se ne slažem
  - c) I slažem se i ne slažem se
  - d) Donekle se slažem
  - e) U potpunosti se slažem

- 2. Prirodno je imati djecu.**
  - a) Uopće se ne slažem
  - b) Donekle se ne slažem
  - c) I slažem se i ne slažem se
  - d) Donekle se slažem
  - e) U potpunosti se slažem

- 3. Zato što sam mlad/a i zdrav/a pa mogu radati djecu.**
  - a) Uopće se ne slažem
  - b) Donekle se ne slažem
  - c) I slažem se i ne slažem se
  - d) Donekle se slažem
  - e) U potpunosti se slažem

- 4. Ljudi s djecom imaju veći status u društvu**
  - a) Uopće se ne slažem
  - b) Donekle se ne slažem
  - c) I slažem se i ne slažem se
  - d) Donekle se slažem
  - e) U potpunosti se slažem

- 5. Kako bih imao/la za koga živjeti.**
  - a) Uopće se ne slažem
  - b) Donekle se ne slažem
  - c) I slažem se i ne slažem se
  - d) Donekle se slažem
  - e) U potpunosti se slažem

- 6. Djeca doprinose stabilnosti u braku.**
  - a) Uopće se ne slažem
  - b) Donekle se ne slažem
  - c) I slažem se i ne slažem se
  - d) Donekle se slažem
  - e) U potpunosti se slažem

- 7. Zbog povećanja nataliteta u Hrvatskoj.**
  - a) Uopće se ne slažem

- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

8. Radi stvaranja novog života.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

9. To je Božja volja.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

10. Djeca zbližavaju muža i ženu.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

11. Želim imati djecu radi pokoljenja - nastavljanja loze.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

12. Radi dokazivanja sebe, da sam sposoban/a imati djecu.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

13. Djeca daju osjećaj važnosti i autoriteta.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

14. Zato da nešto ostavim iza sebe.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem

- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

15. Želim imati djecu zato što “to tako treba biti“.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

16. Dijete će unijeti više ljubavi između mene i supruga/e.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

17. Da ispunim domoljubnu dužnost.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

18. Preko djece mogu ostvariti svoje neostvarene želje i ambicije.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

19. Dijete znači veliku sreću.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

20. Zato što želim upoznati taj osjećaj- biti majka / otac.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

21. Djetetu pružam ljubav i ono ti ju vraća.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem

- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

22. Uz djecu starost je sigurnija.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

23. Djeca uljepšavaju život.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

24. Imati dijete je ljudska obveza.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

25. Zato što volim djecu.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

26. Djeca su dokaz moje muškosti / ženstvenosti.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

27. Treba demografski obnoviti Hrvatsku

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

28. Čovjek je stvoren da ima djecu

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se

- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

29. Zato da nekome mogu prenijeti svoje vrijednosti i ideale.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

30. To je dio onog što znači biti odrasla žena / muškarac.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

31. Zato što želim život koji ostaje iza mene.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

32. Da odgojim dijete onako kako sam ja želio da budem odgajan

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

33. Zato da imam nekog za koga ću se brinuti.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

34. Zato da imam kome ostaviti imanje.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Donekle se ne slažem
- c) I slažem se i ne slažem se
- d) Donekle se slažem
- e) U potpunosti se slažem

Slijedi popis neki roditeljskih ponašanja i stavova. Molim Vas pažljivo pročitajte tvrdnje te iskreno odgovorite koliko je tvrdnja točna za Vas tj. koliko dobro opisuje Vaše ponašanje prema djetetu za koje ispunjavate ovaj upitnik.

1. Objašnjavam djetetu kako se osjećam kada ono učini nešto dobro ili loše.

- a) uopće nije točno za mene
  - b) nije baš točno za mene
  - c) dosta je točno za mene
  - d) u potpunosti je točno za mene
- 2. Dijete me lako nagovori na ono što želi.**
- a) uopće nije točno za mene
  - b) nije baš točno za mene
  - c) dosta je točno za mene
  - d) u potpunosti je točno za mene
- 3. Objašnjavam djetetu razloge za postojanje pravila.**
- a) uopće nije točno za mene
  - b) nije baš točno za mene
  - c) dosta je točno za mene
  - d) u potpunosti je točno za mene
- 4. Pokazujem djetetu da ga volim.**
- a) uopće nije točno za mene
  - b) nije baš točno za mene
  - c) dosta je točno za mene
  - d) u potpunosti je točno za mene
- 5. Znam točno na što dijete troši novac kojeg mu dajem.**
- a) uopće nije točno za mene
  - b) nije baš točno za mene
  - c) dosta je točno za mene
  - d) u potpunosti je točno za mene
- 6. Kažnjavam dijete oduzimanjem privilegija (zabranom TV-a, izlazaka i sl.).**
- a) uopće nije točno za mene
  - b) nije baš točno za mene
  - c) dosta je točno za mene
  - d) u potpunosti je točno za mene
- 7. Vičem kad se dijete loše ponaša.**
- a) uopće nije točno za mene
  - b) nije baš točno za mene
  - c) dosta je točno za mene
  - d) u potpunosti je točno za mene
- 8. S djetetom imam topao i blizak odnos.**
- a) uopće nije točno za mene
  - b) nije baš točno za mene
  - c) dosta je točno za mene
  - d) u potpunosti je točno za mene
- 9. Objašnjavam djetetu zašto se treba pridržavati pravila.**
- a) uopće nije točno za mene
  - b) nije baš točno za mene
  - c) dosta je točno za mene

d) u potpunosti je točno za mene

10. Učim svoje dijete da je važno da se bori za sebe i svoje ideje.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

11. Uvažavam i poštujem svoje dijete kao osobu.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

12. Pljusnem dijete kada se loše ponaša.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

13. Uživam raditi nešto zajedno sa svojim djetetom.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

14. Potičem dijete na razgovor o tome što mu se u životu događa.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

15. Obično znam kada dijete u vrtiću ima neki zadatak (crtež, izrada plakata i sl.).

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

16. Objašnjavam djetetu kako njegovo ponašanje utječe na druge.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

17. Kada je dijete neposlušno, šaljem ga u drugu prostoriju.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

18. Popustljiv/a sam prema djetetu.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

19. Poklanjam svom djetetu puno pažnje.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

20. Često govorim djetetu kako bi se trebalo ponašati i kakvo bi trebalo biti.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

21. Uvijek znam gdje je moje dijete.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

22. Potičem svoje dijete da misli svojom glavom.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

23. Previše ispitujem svoje dijete o svemu.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

24. Kada dijete pogriješi nastojim da se osjeti krivim.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

25. Dobro poznajem prijatelje svoga djeteta.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

26. Popustim kada se dijete usprotivi mojem zahtjevu.

- a) uopće nije točno za mene

- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

27. Često jedino strogim kažnjavanjem uspijevam disciplinirati dijete.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

28. Previše se miješam u život svog djeteta.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

29. Kada se dijete ne ponaša kako ja želim, prigovaram mu i kritiziram ga.

- a) uopće nije točno za mene
- b) nije baš točno za mene
- c) dosta je točno za mene
- d) u potpunosti je točno za mene

Slijedi popis nekih roditeljskih ponašanja. Molim Vas da pažljivo pročitate i iskreno odgovorite koliko ste se često Vi ponašali na opisani način prema djetetu za koje ispunjavate ovaj upitnik.

1. Protresli ste dijete.

- a) nikad
- b) rijetko (dogodilo se jednom ili dvaput)
- c) ponekad (događa se povremeno, nekoliko puta godišnje)
- d) često (događa se redovito, otprilike jednom mjesečno)
- e) vrlo često (događa se više puta mjesečno)

2. Udarili ste dijete dlanom po stražnjici.

- a) nikad
- b) rijetko (dogodilo se jednom ili dvaput)
- c) ponekad (događa se povremeno, nekoliko puta godišnje)
- d) često (događa se redovito, otprilike jednom mjesečno)
- e) vrlo često (događa se više puta mjesečno)

3. Udarili ste dijete po stražnjici nekim tvrdim predmetom (remenom, kuhačom, šibom...)

- a) nikad
- b) rijetko (dogodilo se jednom ili dvaput)
- c) ponekad (događa se povremeno, nekoliko puta godišnje)
- d) često (događa se redovito, otprilike jednom mjesečno)
- e) vrlo često (događa se više puta mjesečno)

4. Pljusnuli ste dijete po dlanu, ruci ili nozi.

- a) nikad
- b) rijetko (dogodilo se jednom ili dvaput)

- c) ponekad (događa se povremeno, nekoliko puta godišnje)
- d) često (događa se redovito, otprilike jednom mjesečno)
- e) vrlo često (događa se više puta mjesečno)

5. Namjerno ste prignječili dijete.

- a) nikad
- b) rijetko (dogodilo se jednom ili dvaput)
- c) ponekad (događa se povremeno, nekoliko puta godišnje)
- d) često (događa se redovito, otprilike jednom mjesečno)
- e) vrlo često (događa se više puta mjesečno)

6. Udarili ste dijete vrlo jako šakom ili nogom.

- a) nikad
- b) rijetko (dogodilo se jednom ili dvaput)
- c) ponekad (događa se povremeno, nekoliko puta godišnje)
- d) često (događa se redovito, otprilike jednom mjesečno)
- e) vrlo često (događa se više puta mjesečno)

7. Udarili ste dijete tvrdim predmetom po drugom dijelu tijela osim po stražnjici.

- a) nikad
- b) rijetko (dogodilo se jednom ili dvaput)
- c) ponekad (događa se povremeno, nekoliko puta godišnje)
- d) često (događa se redovito, otprilike jednom mjesečno)
- e) vrlo često (događa se više puta mjesečno)

8. Gurnuli ste ili srušili dijete na pod.

- a) nikad
- b) rijetko (dogodilo se jednom ili dvaput)
- c) ponekad (događa se povremeno, nekoliko puta godišnje)
- d) često (događa se redovito, otprilike jednom mjesečno)
- e) vrlo često (događa se više puta mjesečno)

9. Pljusnuli ste dijete po licu, glavi ili ušima.

- a) nikad
- b) rijetko (dogodilo se jednom ili dvaput)
- c) ponekad (događa se povremeno, nekoliko puta godišnje)
- d) često (događa se redovito, otprilike jednom mjesečno)
- e) vrlo često (događa se više puta mjesečno)

10. Jako ste stisnuli dijete za vrat.

- a) nikad
- b) rijetko (dogodilo se jednom ili dvaput)
- c) ponekad (događa se povremeno, nekoliko puta godišnje)
- d) često (događa se redovito, otprilike jednom mjesečno)
- e) vrlo često (događa se više puta mjesečno)

11. Povukli ste dijete za kosu.

- a) nikad
- b) rijetko (dogodilo se jednom ili dvaput)

- c) ponekad (događa se povremeno, nekoliko puta godišnje)
- d) često (događa se redovito, otprilike jednom mjesečno)
- e) vrlo često (događa se više puta mjesečno)

12. Namjerno ste opekli ili ofurili dijete.

- a) nikad
- b) rijetko (dogodilo se jednom ili dvaput)
- c) ponekad (događa se povremeno, nekoliko puta godišnje)
- d) često (događa se redovito, otprilike jednom mjesečno)
- e) vrlo često (događa se više puta mjesečno)

13. Uštipnuli ste dijete.

- a) nikad
- b) rijetko (dogodilo se jednom ili dvaput)
- c) ponekad (događa se povremeno, nekoliko puta godišnje)
- d) često (događa se redovito, otprilike jednom mjesečno)
- e) vrlo često (događa se više puta mjesečno)

Za kraj Vas molim da procijenite svoje odgojne postupke prema djetetu za koje ste popunjavali upitnik, u odnosu na postupke koje ste koristili s drugom djecom (ako ih imate).

1. Ako imate dijete starije od 10 godina procijenite jeste li prema djetetu za koje ste procjenjivali (dakle prema mlađem djetetu):

- a) blaži u odgoju
- b) jednaki u odgoju
- c) stroži u odgoju nego prema starijem djetetu

2. Ako imate dijete mlađe od 2 godine, procijenite jeste li prema djetetu za koje ste procjenjivali (dakle starijem djetetu);

- a) blaži u odgoju
- b) jednaki u odgoju
- c) stroži u odgoju nego prema starijem djetetu

3. Ako imate još koje dijete u dobi od 2 do 10 godina, procijenite jeste li prema ovom djetetu za koje ste procjenjivali:

- a) blaži u odgoju
- b) jednaki u odgoju
- c) stroži u odgoju

8. IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Ja, Dora Špoljarić, studentica Izvanrednog Sveučilišnog diplomskog studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Fakultetu na odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku, matični broj: 0267033216, izjavljujem da sam ovaj diplomski rad napisala samostalno, uz pomoć stručne literature te mentora i sumentora.